

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1936 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående utsträckning av försäkringsinspektionens befogenhet såsom tillsynsmyndighet över försäkringsverksamheten m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 605, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Hermansson* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig utredning i syfte att utröna *dels* om och i vilken utsträckning försäkringsinspektionens befogenhet som tillsynsmyndighet över försäkringsverksamheten bör utvidgas till att även omfatta områden av denna verksamhet, som nu äro undantagna från mera ingående statlig tillsyn, *dels* ock behovet och lämpligheten av att lagen om försäkringsrörelse erhåller en sådan ändrad lydelse, att densamma bättre än hittills kan tillgodose de försäkrades berättigade intressen, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

I motionens syfte ha herrar *Hansson* i Trollhättan och *Gustavson* i Västerås instämt.

Beträffande de skäl, som föranlett motionärens hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt Kungl. Maj:ts befallning till försäkringsinspektionen att, sedan svenska försäkringsföreningen, försäkringsfunktionärernas förbund, livförsäkringsinspektörernas riksförbund och sakförsäkringsmännens riksförbund beretts tillfälle att yttra sig i ärendet, avgiva utlåtande över motionen. De yttranden, som i anledning härav inkommit från försäkringsinspektionen och nämnda sammanslutningar, ha såsom bilaga fogats vid detta utlåtande.

I fråga om *de nu gällande lagbestämmelserna* för försäkringsrörelsen i vårt land vill utskottet förutskicka följande:

De i motionen åsyftade enskilda försäkringsanstaltarnas verksamhet regleras i huvudsak av *lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse*. Däri stadgas bl. a., att försäkringsrörelse må, förutom av statlig anstalt, drivas endast av *försäkringsaktiebolag* eller av bolag eller förening, grundad på delägarnas ömsesidiga ansvarighet (*ömsesidigt försäkringsbolag*). De i lagen upptagna bolagsrättsliga bestämmelserna överensstämma i stort sett med motsvarande stadganden i allmänna aktiebolagslagen. Dessutom finnas emellertid åtskilliga strängare bestämmelser. Sålunda stadgas i 3 §, att å försäkringsaktiebolags bolagsordning skall sökas Konungens stadfästelse. Av-

ser bolagets rörelse livförsäkring, eller avser rörelsen annat slag av försäkring för all framtid eller för längre tid än tio år, skola tillika upprättas bestämmelser angående vissa grunder för försäkringsverksamheten samt därå sökas Konungens stadfästelse. Vilka dessa grunder äro angivas närmare i 7 §, som därutinnan beträffande livförsäkringsrörelse föreskriver, att grunder skola upprättas bl. a. beträffande beräkning av försäkringspremier och premiereserv samt beräkning och fördelning av den vinst, som må tillkomma försäkringstagarna.

Beträffande ömsesidiga försäkringsbolag förekomma i 117 och 123 §§ motsvarande bestämmelser som de ovan antydda, enligt 3 och 7 §§ för försäkringsaktiebolag gällande. Vidare stadgas i 118 §, att delägare i ömsesidigt försäkringsbolag äro försäkringstagarna, vilka i regel svara personligen för bolagets förbindelser, samt i 119 §, att ömsesidigt försäkringsbolag icke må, där ej särskilda skäl till undantag förefinnas, bildas utan garantikapital. I bolagsordningen för ömsesidigt försäkringsbolag skall enligt 121 § bl. a. angivas grunderna för utövande av rösträtt och fattande av beslut å bolagsstämma med särskilt angivande, där garantikapital förskjutes, huruvida och i vilken mån delägare skall vara utesluten från rösträtt och sådan rätt tillkomma garant. I övrigt ansluta sig reglerna för ömsesidiga försäkringsbolag i de rent bolagsrättsliga delarna så nära som möjligt till bestämmelserna angående försäkringsaktiebolag.

För de båda lagen av försäkringsanstalter upptagas gemensamma bestämmelser om försäkringsfond och säkerhetsfond. Sålunda stadgas i 213 §, att de i 7 och 123 §§ omförmälda grunderna för beräkning av försäkringspremier och premiereserv för livförsäkring skola angiva den räntefot, det dödlighetsmått eller andra riskmått och de antaganden beträffande omkostnaderna som skola läggas till grund för beräkningen. Prövningen av dessa faktorer tager huvudsakligen sikte på att antagandena skola vara fullt betryggande med hänsyn till bolagets möjlighet att fullgöra sina åtaganden.

Tillsyn å försäkringsbolagen utövas av försäkringsinspektionen, till vilken försäkringsbolag enligt 226 § årligen skall insända förvaltningsberättelse jämte åtskilliga andra uppgifter. Bolag, som driver livförsäkringsverksamhet, skall därjämte ingiva av bolagets aktuarie upprättade redogörelser, i vilka bl. a. skall angivas i vad mån det verkliga förloppet av verksamheten under året avvikit från de enligt 7 eller 123 § uppgjorda grunder för den samma. I 228 § föreskrives, att om avvikelse sker från lagen eller från bolagsordningen eller från övriga för bolagets verksamhet stadfästa grunder, försäkringsinspektionen äger förelägga bolaget att vidtaga de åtgärder, som prövas erforderliga för rättelses vinnande. Detsamma gäller, där det visar sig, att de till redovisning av föreskriven försäkringsfond eller premieåterbäringsreserv avsatta tillgångar icke äro tillräckliga. Finner försäkringsinspektionen bolagsordningen eller övriga för bolagets verksamhet stadfästa grunder icke längre vara betryggande, äger inspektionen göra anmälan där-

om hos Konungen, som, där så prövas erforderligt, förelägger bolaget att vidtaga åtgärder för rättelses vinnande. Ha åtgärder, som sålunda föreskrivits, icke vidtagits inom förelagd tid, ankommer på Konungen att förbjuda fortsättning av bolagets verksamhet och förordna, att bolaget skall träda i likvidation.

I 241—243 §§ upptagas bestämmelser om förbud mot viss nedsättning av livförsäkringspremier och om ombud för livförsäkringsbolag. I 241 § stadgas sålunda, att å de livförsäkringspremier, som jämlikt fastställda grunder bestämts, nedsättning icke må medgivas annorledes än genom premieåterbäring eller vinstutdelning i överensstämmelse med fastställda grunder. I 242 § föreskrives, att försäkringsbolag, som meddelar livförsäkring, icke må lämna uppdrag att såsom bolagets ombud anskaffa eller förmedla anskaffning av ansökningar om dylik försäkring åt annan än den, som kan anses äga betingelser för att på ett värdigt och lämpligt sätt utöva sådan verksamhet. När sådant uppdrag lämnas eller återkallas, skall, såvida ej Kungl. Maj:t medgiver befrielse därifrån, anmälan ofördröjligen göras hos försäkringsinspektionen. I 243 § upptagas närmare bestämmelser om skyldighet för bolag att i vissa fall återkalla sådant uppdrag.

För tillkomsten av lagen om försäkringsrörelse och särskilt sambandet med bolagslagstiftningen torde här få lämnas följande redogörelse:

De första särskilda författningarna angående försäkringsväsendet i vårt land utgjordes av två kungörelser den 22 oktober 1886 angående anordnande av tillsyn å inländska försäkringsanstalter och angående villkoren för utländsk försäkringsanstalts rätt att här i riket driva försäkringsrörelse, vilka allenast voro avsedda att äga provisorisk karaktär. Härom yttrades i ingressen till förstnämnda kungörelse, att »då den inhemska försäkringsrörelsen förnämligast dreves av bolag, men lagstiftningen rörande bolag för det dåvarande vore under behandling av en kommitté, Kungl. Maj:t ansåge, att med en fullständigare lagstiftning om försäkringsväsendet borde tills vidare anstå». Under år 1895 tillkom så lagstiftning angående bolag och föreningar för ekonomisk verksamhet. Nämnda års riksdag, som behandlade denna bolagslagstiftning, avlät en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till en försäkringslag, innehållande fullständiga och fullt betryggande bestämmelser rörande in- och utländska försäkringsanstalters verksamhet i Sverige. I anledning härav tillkommo lagen den 24 juli 1903 om försäkringsrörelse samt lagen samma dag om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket, vilken sistnämnda lag ännu gäller. År 1914 vidtogos i 1903 års lag om försäkringsrörelse åtskilliga ganska väsentliga ändringar, byggda på ett av försäkringsinspektionen under år 1912 avgivet förslag. Emellertid hade under tiden den nya lagen om

aktiebolag, dagtecknad den 12 augusti 1910 och ännu gällande, trätt i kraft. Det blev då angeläget att omarbete försäkringslagstiftningen så att denna i avseende å försäkringsaktiebolag skulle komma att i de delar, som icke voro speciellt betingade av försäkringsrörelsen, vinna överensstämmelse med den nya allmänna aktiebolagslagen. I anledning härav utarbetades av försäkringsinspektionen ett förslag till ny lag om försäkringsrörelse, vilket förslag avgavs under år 1916.

Lagförslag i ämnet framlades därefter genom kungl. proposition för 1917 års riksdag. Vid denna riksdag väcktes tillika av herr C. G. Ekman en motion, nr 101 i första kammaren, däri hemställdes om åtskilliga ändringar och tillägg till Kungl. Maj:ts förslag.

Lagutskottet, till vilket propositionen och motionen hänvisades, hemställde i utlåtande nr 49, att riksdagen måtte bifalla propositionen samt i anledning av motionen anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida, i vad omfattning och på vad sätt de försäkrades ställning i ömsesidiga försäkringsbolag skulle kunna stärkas och försäkringsinspektionens rätt till åtgärder mot dylika bolag ökas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

I skrivelse den 25 maj 1917 anbefalldes Kungl. Maj:t försäkringsinspektionen att avgiva yttrande beträffande sättet för bedrivande av den utredning riksdagen sålunda begärt. I anledning härav hemställde försäkringsinspektionen, att vissa av inspektionen framställda synpunkter måtte vinna beaktande vid den av riksdagen begärda utredningen, vilken lämpligen syntes böra anförtros åt särskilt tillkallade sakkunniga. Genom beslut den 27 oktober 1922 fann emellertid Kungl. Maj:t ärendet icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I en vid 1935 års riksdag väckt motion, nr 249 i andra kammaren, hemställde herr Hermansson, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till ändrade bestämmelser för den allmänna försäkringsrörelsens organisation och driftsmetoder i syfte att nedbringa dess administrationskostnader, åstadkomma större planmässighet i dess medelsförvaltning och effektivare kontroll över hela dess verksamhet.

I utlåtande, nr 5, över motionen anförde andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, bland annat, att utskottet ansåge att man i första rummet borde avvakta resultatet av vissa på området pågående utredningar och de åtgärder i fråga om försäkringsverksamhetens bedrivande, vartill desamma kunde giva anledning. Då utskottet därjämte förutsatte, att försäkringsinspektionen alltjämt komme att med uppmärksamhet följa utvecklingen och icke uraktlåta att, då så funnes påkallat, själv vidtaga eller hos Kungl. Maj:t begära vidtagandet av åtgärder ägnade att tillgodose försäkringsta-

garnas berättigade intressen, hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var fogad en av fem ledamöter avgiven reservation, däri på anförda skäl hemställdes, att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla *dels* om verkställande av utredning rörande den enskilda försäkringsrörelsens i vårt land driftsmetoder i syfte att nedbringa dess administrationskostnader samt behovet av en effektivare kontroll över verksamheten, *dels ock* om vidtagande av de åtgärder, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Vid ärendets behandling i andra kammaren bifölls utskottets hemställan med 77 röster mot 70, vilka tillföll reservationen.

I den nu förevarande motionen lämnas en redogörelse för åtskilliga missförhållanden, som enligt motionärens åsikt förefinnas inom försäkringsverksamheten. Såsom medel till undanröjande av dessa olägenheter synes motionären i huvudsak föreslå följande åtgärder:

I fråga om utvidgad befogenhet för försäkringsinspektionen borde inspektionen först och främst utrustas med befogenhet att även kontrollera försäkringsföretagens anskaffningsverksamhet för att kunna tillse, att denna alltid bedreves på ett rationellt och ur social synpunkt tillfredsställande sätt. För undanröjande av vissa missförhållanden inom sakförsäkringsverksamheten borde de i 7 och 123 §§ av lagen om försäkringsrörelse upptagna bestämmelserna om fastställande av grunder för beräkning av försäkringspremier m. m. samt bestämmelserna i 241—243 §§ om försäkringsagenters kvalifikationer m. m. göras tillämpliga å all försäkringsverksamhet. För avgörande av tvister enligt sistnämnda paragrafer borde i lagstiftningsväg tillskapas en för hela försäkringsverksamheten gemensam, av Kungl. Maj:t utsedd skiljenämnd.

De ändringar, som borde vidtagas i lagen om försäkringsrörelse för att tillgodose de försäkrades intressen, borde beträffande de ömsesidiga bolagen innebära, att delägarna tillerkändes ett verkligt inflytande på bolagens förvaltning. Det vore därutinnan nödvändigt med ändringar i de bestämmelser i lagen om försäkringsrörelse, som gällde de ömsesidiga bolagens styrelse och revisorer samt försäkringsinspektionens kontroll över företagen. Åtminstone beträffande revisorer och försäkringsinspektionens kontroll borde härvidlag aktiebolagen jämnställas med de ömsesidiga bolagen.

Vid motionen ha fogats *dels* utkast till ändrad lydelse av lag om försäkringsrörelse, *dels ock* utkast till lag om skiljenämnd inom försäkringsverksamheten.

På grund av det samband, som råder mellan bolagslagstiftningen och försäkringslagstiftningen, torde följande böra nämnas rörande det pågående arbetet på en *revision av den allmänna aktiebolagslagstiftningen*.

I proposition nr 205 till 1933 års riksdag äskade Kungl. Maj:t anslag till bestridande av kostnader för utredning rörande omarbetning av aktiebolagslagstiftningen. I propositionen anförde chefen för justitiedepartementet bland annat:

Efter tillkomsten av 1910 års aktiebolagslagstiftning hade följt en tidsperiod, kännetecknad av en utveckling på det ekonomiska området, som knappast syntes hava varit förutsedd av lagstiftaren. År 1924 vidtogos vissa ändringar i aktiebolagslagen, men erfarenheten hade visat, att denna för hela samhällsekonomin viktiga lagstiftning i betydelsefulla delar likväl ej motsvarade de fordringar, som borde ställas på densamma, utan krävde en mera genomgripande omarbetning. Frågan härom hade upptagits till övervägande inom justitiedepartementet under hösten år 1932. Då erfarenheten och i synnerhet på senaste tid timade händelser särskilt understrukit behovet av snara åtgärder till åvägabringande av effektivare revision i aktiebolag, igångsattes inom departementet en utredning rörande ändring i aktiebolagslagens bestämmelser om revision, och i syfte att kunna framlägga förslag redan till riksdagen år 1933 begränsades behandlingen av ämnet till de spörsmål vilkas lösande ansågs mest angeläget, nämligen huru större säkerhet skulle kunna beredas för en sakkunnig, objektiv och utan bihänsyn bedriven revision samt om de närmare kompetensvillkoren för revisor. På grundval av den verkställda utredningen upprättades en promemoria med utkast till ändring i aktiebolagslagens bestämmelser i förevarande hänseende. Promemorian jämte utkastet remitterades för yttrande av ett antal myndigheter och enskilda sammanslutningar.

Lagutkastets utarbetande hade förestavats av önskan att snarast få avhjälp till en mera påfallande brist på ett för det allmänna intresset viktigt område av aktiebolagslagstiftningen. De föreslagna nya bestämmelserna hade därvid enligt sakens natur måst anknytas till aktiebolagslagens övriga stadganden sådana dessa för närvarande vore utformade. Det kunde emellertid icke förnekas att det på detta område vore förknippat med vissa olägenheter att framgå på de partiella reformernas väg. Sålunda syntes vara ostridigt att aktiebolagslagen krävde en omarbetning, sträckande sig över centrala delar av lagstiftningen. Behovet därav hade trängt sig fram med sådan styrka att eventuella ändringar på enstaka punkter icke kunde giva fog för ett dröjsmål med en mera vittsyftande omarbetning. Och vid en sådan kunde lagen i revisionsfrågan närstående spörsmål tänkas erhålla en omgestaltning som påverkade även nämnda frågas lösning. Ett övervägande av de olika synpunkter som inverkade på frågans bedömande hade fört departementschefen till den ståndpunkten att man för att säkra ett bestående gott resultat av en reform i revisionsfrågan gjorde bäst i att upptaga den till behandling i det större sammanhang varom nyss nämnts. Med hänsyn till vad förut anförts kunde dock denna väg icke förordas under annan förutsättning än att arbetet efter den vidare linjen igångsattes snarast.

Departementschefen föreslog således att en utredning igångsattes rörande en allmän omarbetning av aktiebolagslagstiftningen. Denna borde därvid i sin helhet göras till föremål för granskning. Bland frågor vilka borde ägnas särskild uppmärksamhet hade en del redan förut antytts. Dit hörde spörsmålet huruvida alltefter företagens beskaffenhet borde i lagstiftning införas på olika sätt reglerade former av aktiebolag. En viktig fråga gällde förvaltningens ordnande, förvaltningsorganets sammansättning, dess förhållande

till aktieägarna och ansvarigheten för förvaltningen; bland annat borde undersökas ändamålsenligheten av något system ungefärligen motsvarande det tyska, innebärande en klyvning av funktionerna såsom företagsledning och såsom övervakande representantskap för aktieägarna. Revisionsfrågan borde upptagas i hela sin vidd; undersökningen borde således omfatta icke blott reglerna om revisorernas tillsättande och deras kompetens utan även vilka närmare bestämmelser som kunde erfordras rörande deras verksamhet samt granskningens föremål och omfattning. Under övervägande borde jämväl tagas huruvida ändrade bestämmelser tarvades för trygghande anordningar i fråga om aktiebolags bildande samt om sättet för inbetalning av aktiekapitalet och förändringar av detsamma. Befogad syntes vidare en omprövning av bestämmelserna om upprättande av balansräkning m. m. i syfte att klara och fullständiga upplysningar måtte föreligga till bedömande av företags ställning. Icke minst betydelsefullt vore det av aktiebolagslagstiftningen ännu obeaktade spörsmålet i vad mån särskilda bestämmelser påkallades i anledning av den numera allmänt använda företagsformen med huvudbolag och dotterbolag samt beträffande koncerner. Övervägas borde ock vad som kunde åtgöras för att trygga aktieägarminoritets behöriga intressen — en fråga som syntes vara av särskild vikt beträffande nyss omförmälda företagsformer. Här hade blott i korthet angivits några av de uppgifter som mötte vid utredningen. Säkerligen komme man vid en allmän översyn av lagstiftningen i ämnet att jämväl ställas inför en mångfald andra spörsmål. Exempelvis kunde erinras om den vid Kooperativa förbundets kongress år 1932 beslutade framställningen till Kungl. Maj:t om förbättringar i lagstiftningen rörande kapitalbildningen inom aktiebolag.

Propositionen bifölls av riksdagen. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 juni 1933 tillsattes därefter en kommitté för verkställande av ifrågavarande utredning, den s. k. aktiebolagskommittén. Den 1 februari 1935 förordnade Kungl. Maj:t, att aktiebolagskommittén från och med den 1 mars 1935 skulle vara upplöst och att den av kommittén omhänderhavda utredningen skulle övertagas av lagberedningen.

Utskottet har vid sin behandling av de i förevarande motion framförda spörsmålen funnit, att åtskilliga förhållanden inom den enskilda försäkringsverksamheten påkalla noggrann uppmärksamhet. Sålunda torde det betydande antalet förtidsannullationer av livförsäkringar till en del bero på brister i vissa försäkringsbolags anskaffningsverksamhet. Andra omständigheter, på vilka utskottet icke närmare kan ingå, bidra till annullationerna. Då emellertid dessa innebära en betydande belastning av försäkringen, är det uppenbarligen av största vikt att förtidsannulleringarna motarbetas, i den mån det kan ske utan att försäkringsverksamhetens socialt önskvärda utveckling stäcks. Jämväl ackquisitionens anordnande innefattar spörsmål, vilka, så vitt utskottet kunnat finna, bolagen hittills icke slutgiltigt löst. Sålunda försäkringsinspektionen i sitt yttrande över motionen framhållit ha även på områden av försäkringsverksamheten, som icke beröras i motionen, aktualiserats frågor, vilka torde komma att påkalla granskning av vissa *Utskottet.*

grundläggande materiella bestämmelser i lagen om försäkringsrörelse. En allmän översyn av nämnda lag torde alltså av olika anledningar bliva ofrånkomlig, och därvid lär det självfallet bliva en bland de ledande synpunkterna att försäkringsverksamheten tillgodoser de försäkrades berättigade intressen.

Det bör emellertid beaktas, att — såsom jämväl framgår av historiken — lagen om försäkringsrörelse i viktiga delar, t. ex. beträffande bestämmelserna om styrelse och revision, mer eller mindre nära ansluter sig till den allmänna aktiebolagsrätten. Sistnämnda lagstiftning undergår för närvarande en allmän revision, vilken i sin tur kommer att påkalla en omarbetning av lagen om försäkringsrörelse för att bringa dess bestämmelser såvitt möjligt i samklang med aktiebolagslagstiftningen. Med hänsyn till berörda förhållanden torde det vara olämpligt att redan nu, innan åtminstone huvuddragen av den blivande aktiebolagslagstiftningen utformats, igångsätta en utredning omspännande centrala delar av försäkringslagstiftningen. Försäkringsinspektionen har också i sitt utlåtande förklarat sig ha för avsikt att framdeles hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning i ämnet. De av motionären i utkastet framlagda ändringsförslagen synas näppeligen böra genomföras isolerade.

Då utskottet i enlighet härmed anser en revision av lagen om försäkringsrörelse böra för närvarande anstå, förutsätter utskottet, att de enskilda försäkringsanstalterna under försäkringsinspektionens medverkan jämväl i fortsättningen äro verksamma för att även utan direkta lagstiftningsåtgärder själva åvägbringa ett ur allmän social synpunkt alltmer ändamålsenligt ordnande av försäkringsverksamheten.

Utskottet, som sålunda i allt väsentligt ansluter sig till den uppfattning, som uttalats av försäkringsinspektionen i dess över motionen avgivna yttrande, får under återopande av det anförda hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 maj 1936.

På första lagutskottets vägnar:

S. LINNÉR.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman**, *Anderson* i Hägelåkra*, *Klefbeck*, *Velander*, *Löfgren*, *Norling*, *Wohlin* och *Henriksson*;

från andra kammaren: herrar *Linnér*, *Hedlund* i Östersund och *Sjögren*, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i Mellerud, *Hillgård** och *Gardell* i Stenstu.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga.

Till Riksdagens första lagutskott.

Genom remiss den 21 februari detta år har Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsinspektionen att, sedan svenska försäkringsföreningen, försäkringsfunktionärernas förbund, livförsäkringsinspektörernas riksförbund och sakförsäkringsmännens riksförbund beretts tillfälle att yttra sig i ärendet, avgiva och direkt till utskottet inkomma med utlåtande över en inom Riksdagens andra kammare väckt motion, nr 605, av herr Hermansson angående utsträckning av försäkringsinspektionens befogenhet såsom tillsynsmyndighet över försäkringsverksamheten m. m.

Med anledning härav får försäkringsinspektionen, med överlämnande av de från nämnda sammanslutningar inkomna yttranden, anföra följande.

Efter att i motionen hava berört en del frågor tillhörande olika områden av det enskilda försäkringsväsendet och i olika sammanhang givit uttryck för den uppfattningen, att de försäkrades intressen icke äro i tillbörlig utsträckning tillgodosedda genom gällande lag om försäkringsrörelse, hemställer motionären om utredning i syfte att utröna *dels* om och i vilken utsträckning försäkringsinspektionens befogenhet som tillsynsmyndighet över försäkringsverksamheten bör utvidgas till att även omfatta områden av denna verksamhet, som nu äro undantagna från mera ingående statlig tillsyn, *dels* behovet och lämpligheten av att nämnda lag erhåller en sådan ändrad lydelse att densamma bättre än hittills kan tillgodose de försäkrades berättigade intressen.

I det av *svenska försäkringsföreningens sakkunnigenämnd* avgivna yttrandet uttalas, att nämnden anser sig med det anförda hava visat, att motionären icke förebragt bärande skäl för sina i motionen framförda yrkanden.

Försäkringsfunktionärernas förbund instämmer på grund av vad som anförts i förbundets yttrande i motionärens utredningsyrkande.

Sakförsäkringsmännens riksförbund tillstyrker utredningen med framhållande av att såväl härvid som vid alla tillfällen all möjlig hänsyn må tagas till yrkesackvisitörernas krav och berättigade intressen.

Svenska livförsäkringsinspektörernas riksförbund anser, att det icke föreligger något behov av en utredning med uppgift att giva lagen om försäkringsrörelse ändrad lydelse för bättre tillgodoseende av de försäkrades berättigade intresse. Däremot tillstyrker förbundet en allsidig utredning i syfte att utröna orsakerna till de av motionären påpekade missförhållandena rörande annullationerna.

Vid prövning av den hemställan om utredning, som här föreligger, bör enligt försäkringsinspektionens mening särskilt uppmärksammas den omständigheten att revision av aktiebolagslagstiftningen för närvarande pågår och inom en nära framtid torde komma att resultera i en omarbetning av lagen om aktiebolag. Så snart denna omarbetning genomförts, måste även lagen om försäkringsrörelse revideras och i tillämpliga delar bringas till formell överensstämmelse med den nya aktiebolagslagen. Inspektionen fin-

ner det ur olika synpunkter naturligast, att en utredning rörande ändring av de materiella bestämmelserna i lagen om försäkringsrörelse verkställes i samband med utredningen om den formella revisionen av lagen. Det torde nämligen knappast kunna anses lämpligt att först åvägabringa genomgripande ändringar av materiell art i den nuvarande lagen om försäkringsrörelse för att sedan efter ett eller annat år verkställa en ny omarbetning av lagen. I varje fall synes detta icke böra ske, försävt icke ändringarna i fråga äro av särskilt brådskande natur.

Det må även framhållas, att utvecklingen på det ekonomiska området aktualiserat frågor, som icke beröras av motionären men som äro av stor räckvidd för försäkringsväsendet och i all synnerhet för livförsäkringen, vilka frågor — såvitt inspektionen nu kan se — otvivelaktigt komma att nödvändiggöra betydande ändringar i nu gällande materiella bestämmelser. Såsom exempel härpå vill inspektionen erinra om förskjutningen av räntenivån, vilket förhållande aktualiserat spörsmålet, huruvida inom livförsäkringen vinsttilldelningen till de försäkrade inom en viss generation skall bestämmas under hänsynstagande till avkastningen på de placeringar, som härröra från just denna generations inbetalningar, eller om en utjämning mellan olika generationer av försäkringstagare bör ske, och i så fall i vilken utsträckning. Utan att i förevarande sammanhang närmare ingå på detta spörsmål vill inspektionen icke underlåta att framhålla, att, med den utformning nu gällande lag om försäkringsrörelse har, situationer kunna uppstå, som omöjliggöra en avvägning av vinstförmånerna i här berörda hänseende.

Ett annat spörsmål, som till följd av de senaste årens starka förskjutningar på kapitalmarknaden behöver göras till föremål för utredning, är frågan om försäkringsbolagens kapitalplaceringar och i vad mån ändringar måste företagas i bestämmelserna rörande arten av de värdehandlingar, vari försäkringsfonden skall redovisas. Även detta spörsmål är av synnerligen stor betydelse och av allvarlig innebörd särskilt för livförsäkringsverksamheten.

Försäkringsinspektionen har med de anförda exemplen velat visa, att — även om de motionsvis framförda utredningskraven icke förelegat — en omfattande utredning rörande olika frågor likväl måste komma till stånd. Det är också inspektionens avsikt att framdeles hemställa, att Kungl. Maj:t måtte tillkalla sakkunniga för verkställande av en dylik utredning i samband med utarbetande av förslag till formell omredigering av nu gällande lag. Denna utredning synes lämpligen böra avse alla spörsmål, som enligt vunnun erfarenhet äro av betydelse för det enskilda försäkringsväsendet och dess sunda utveckling till att i allt större grad fylla sin samhällliga uppgift. Härvid böra självfallet även de i motionen berörda frågorna göras till föremål för en ingående och förutsättningslös prövning.

På grund av vad sålunda anförts hemställer försäkringsinspektionen, att utskottet måtte finna, att förevarande motion icke bör till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 april 1936.

O. A. Åkesson.

Per Hasselrot.

F. v. Krusenstjerna.

Ragnar Wollert.

Tim Jansson.

Till Kungl. Försäkringsinspektionen.

I skrivelse av den 22 februari detta år har Svenska Försäkringsföreningen beretts tillfälle att till Försäkringsinspektionen inkomma med yttrande över en inom riksdagen väckt och till första lagutskottet hänvisad motion nr II:605 angående utsträckning av Försäkringsinspektionens befogenhet såsom tillsynsmyndighet över försäkringsverksamheten m. m. På grund härav får Svenska Försäkringsföreningens Sakkunnigenämnd, vilken det jämlikt föreningens stadgar tillkommer att å föreningens vägnar avgiva yttrande i frågor av förevarande slag, härmed anföra följande.

Motionären har hemställt om utredning i syfte att utröna, dels om och i vilken utsträckning Försäkringsinspektionens befogenhet som tillsynsmyndighet över försäkringsverksamheten bör utvidgas till att även omfatta områden av denna verksamhet, som nu äro undantagna från mera ingående statlig tillsyn, dels behovet och lämpligheten av att lagen om försäkringsrörelse erhåller en sådan ändrad lydelse, att densamma bättre än hittills kan tillgodose de försäkrades berättigade intressen. Enligt motionärens mening skulle de försäkrades intressen och överhuvud de sociala synpunkterna sålunda hava kommit i andra hand gentemot de privatekonomiska intressena.

Privatekonomiska och sociala synpunkter i svensk försäkringsrörelse.

Sakkunnigenämnden vill genom en kort översikt av förhållandena i det svenska privata försäkringsväsendet söka giva en föreställning om och i vad mån detta motionärens omdöme om svenskt försäkringsväsende kan ur allmänna synpunkter anses befogat.

Det torde icke finnas många länder i världen, där företagarintresset är eliminerat över så stora områden av försäkringsväsendet som i Sverige. 80 % av de försäkringspremier, som från svenska försäkringstagare inflyta till de privata försäkringsföretagen, beröra verksamhet med ingen eller ytterst obetydlig företagarvinst. Hit hör hela den stora livförsäkringsrörelsen, i vilken utdelningen till aktieägare och garantier — där sådana överhuvud förekomma — i bolagsordningarna starkt begränsats på sätt närmare framgår av den redogörelse, som lämnats i Sakkunnigenämndens yttrande den 7 mars 1935 i anledning av herr Hermanssons motion i andra kammaren nr 249. Vidare höra hit lagolycksfallsförsäkring och trafikförsäkring ävensom andra grenar av ömsesidig person- och sakförsäkring. Beträffande samtliga dessa försäkringsformer gäller, att den i och för sig obetydliga utdelningen till aktieägare och garantier till väsentlig del täckes av räntesänkningen på de värdepapper, vari aktie- eller garantikapitalet är placerat. Om man gör tankeexperimentet, att den totala kostnaden för utdelning till aktieägare och garantier fördelas lika över alla slag av här berörda försäkringar och alla ifrågavarande bolag, finner man, att denna kostnad, efter avdrag för den till 5 % beräknade räntesänkningen å kapitalet ifråga, motsvarar 2 à 3 pro mille av nuvarande premieinkomst. Bortfallandet av allt aktie- och garantikapital och därmed det skydd detta representerar för försäkringstagarna, skulle sålunda inom nu berörda område icke kunna medföra större premiesänkning än ungefär 3 öre för en premie på 10 kr.

Beträffande den återstående delen, 20 %, av svensk försäkringsaffär, vilken drives av aktiebolag, torde kunna beräknas, att åtminstone $\frac{3}{5}$ äro att hänföra till försäkringar, som försäkringstagarna tecknat i egenskap av företagare, t. ex. transport-, industribrand-, glas-, maskin-, kredit- och garanti-

försäkring samt i betydande omfattning ansvarighets-, inbrotts- och vattenledningsskadeförsäkring. Premien utgör i dessa fall en affärsomkostnad, och ifrågavarande försäkringstagare måste förutsättas äga både insikt och förståelse att själva tillvarataga sina intressen.

De övriga 2/5 av aktiebolagens sakförsäkringsaffär rör försäkringar, vilkas premie i de flesta fall spelar en obetydlig roll i vederbörande försäkringstagares budget; enligt socialstyrelsens senast publicerade undersökning rörande levnadsomkostnaderna — avseende 1932/1933 — utgavs för brand- och annan sakförsäkring i medeltal i de undersökta industriarbetare- och medelklasshushållen ett belopp motsvarande 5 % för de förra och 8½ % för de senare hushållen av utgifterna för tobak och dryckesvaror. För denna del av rörelsen torde vara av särskild betydelse, att en intensiv konkurrens mellan företag av olika typ tvingat fram fallande premienivå samt kundtjänst och anpassning av försäkringsskyddet efter förändrade behov. Redan i detta sammanhang kan sålunda påpekas, att motionärens påstående, att betydande områden av sakförsäkringen vore utan effektiv konkurrens, saknar grund.

Vid sidan av den inhemska försäkringsaffär, varom det hittills varit tal, hava aktiebolagen en mycket betydande utländsk försäkringsrörelse, vid vilken de affärsmässiga synpunkterna givetvis träda i förgrunden. Denna del av verksamheten har visserligen icke direkt intresse för de svenska försäkringstagarna, men spelar indirekt en roll för dem, i den mån nämligen överskottet på den utländska affären bidragit att uppbygga aktiebolagens reserver. Till belysning av den utländska försäkringsrörelsens betydelse kan nämnas, att de båda bolag, som 1934 hade den största premieinkomsten i direkt inhemska brandförsäkring — premieinkomsten härå uppgick tillsammans till 11 miljoner kr. —, sagda år hade en brandförsäkringsaffär i utlandet med en sammanlagd premiesumma överstigande 18 miljoner kr.

Inom svenskt försäkringsväsende finnas företagsgrupper av starkt skiftande typ, vilka tränga ned i de olika folkskikten och tävla med varandra om de förmåner de kunna lämna allmänheten. Utan denna fria tävling mellan olika företagsformer hade icke vårt lands försäkringsverksamhet nått den ställning den i dag intager.

Mot bakgrunden av vad ovan anförts rörande det svenska försäkringsväsendet och dess allmänna inriktning böra betraktas de anmärkningar motionären riktar *dels* mot vissa förhållanden, som röra de ömsesidiga bolagen, *dels* mot brister inom livförsäkringsrörelsen, *dels* slutligen mot olika områden av sakförsäkringsverksamheten, vilken detaljkritik Nämnden nu övergår till att bemöta.

De ömsesidiga försäkringsbolagen.

Enligt motionären är gällande lagstiftning bristfällig bl. a. därigenom att i densamma »saknas principiella bestämmelser om huru försäkringstagarna skola kunna få sina intressen skyddade gentemot de privatekonomiska intressen, som ofta dominera företagens ledningar».

Motionären riktar i sådant hänseende kritiken närmast mot de ömsesidiga livförsäkringsbolagen under förklaring, att »Det ömsesidiga bolaget har oftast vid sin sida ett s. k. förlagsaktiebolag, vars delägare bli de faktiskt bestämmande även inom försäkringsbolaget». Denna kritik är emellertid avsedd att drabba även övriga ömsesidiga försäkringsbolag. Motionären säger nämligen längre fram i motionen helt allmänt, att de hos livförsäkringsbola-

gen »påpekade missförhållandena förefinnas i ännu högre grad inom övriga grenar av försäkringsverksamheten».

Några belägg för att försäkringstagarnas intressen skulle i de ömsesidiga försäkringsbolagen ha åsidosatts genom garanternas inflytande har motionären emellertid icke lämnat i annat avseende än att han i fråga om livförsäkringsbolagen anför såsom exempel, att »i ett fall de försäkrade sedan mer än 35 år tillbaka fått betala förlagsaktiebolagets delägare 6 % årlig ränta å förlagskapitalet, medan försäkringstagarna enligt bolaget grunder erhålla 3 $\frac{1}{2}$ % ränta å sina inbetalade premier». Med hänvisning till detta enda exempel finner motionären det »uppenbart, att försäkringstagarna för närvarande sakna allt inflytande i företagens ledningar och så gott som varje möjlighet att skydda sina legitima intressen».

Innan Sakkunnigenämnden går vidare, torde det vara lämpligt att göra följande erinran. Antalet ömsesidiga livförsäkringsbolag utgör för närvarande 13 st. Av dessa ha endast 4 ett förlagsbolag vid sin sida. Bortser man dels från företag med speciell uppgift (utan förlagsbolag), dels från ett mindre företag, som motionären själv i annat sammanhang lämnat åt sidan, återstå 8 ömsesidiga livförsäkringsbolag, av vilka 5 äro rent ömsesidiga och 3 samarbeta med förlagsbolag. Beträffande de tre bolag, som vid sin sida ha ett förlagsbolag, gäller att i ett av dessa garantierna redan från början varit helt uteslutna från befattning med försäkringsbolagets förvaltning, medan i de två återstående deras inflytande är begränsat, resp. blivit avkopplat. Motionärens ovan citerade påstående, att det ömsesidiga livförsäkringsbolaget oftast vid sin sida har ett förlagsaktiebolag, vars delägare faktiskt bestämma även inom försäkringsbolaget, är sålunda oriktigt.

I fråga om de ömsesidiga bolag, som driva annan försäkringsverksamhet, må framhållas, att alla de mera lokala företagen och över hälften av de till ett 40-tal uppgående övriga bolagen sakna garantikapital.

Nämnden vill i anledning av det berörda exemplet särskilt framhålla, att det knappast torde kunna betraktas såsom ett missförhållande, att garantierna, som i förhållande till såväl försäkringstagarna som övriga fordringsägare intaga en oprioriterad ställning, erhålla 6 % ränta på sitt insatta kapital, medan bolaget självt och därmed försäkringstagarna å de mot kapitalet svarande värdepapperen i verkligheten åtminstone hittills torde hava uppburit i genomsnitt c:a 5 %. Motionärens uppgift om att försäkringstagarna skulle erhålla 3 $\frac{1}{2}$ % ränta å sina inbetalade premier är beroende på missförstånd.

Med anledning av detta exempel torde det emellertid vara lämpligt att framdraga några synpunkter i sammanhang med ett ömsesidigt försäkringsbolags garantikapital och frågan om dess återbetalning, särskilt som motionären i sitt förslag till lagändringar vill anbefalla, att sådan återbetalning alltid skall verkställas så snart ske kan.

Till en början torde då — i direkt anslutning till motionärens exempel — böra framhållas, att det visserligen i tider, då räntan är låg och tillgången på kapital god, kan innebära ett men för bolaget, om bolaget icke kan använda dessa konjunkurer för konvertering av förlagslånet, men att det å andra sidan vid inträffande förhöjning i ränteläget och knapphet på kapital kan vara en fördel för bolaget, att detta förlagslån är bundet.

Beträffande skäligheten av den ränta, som må tillkomma garanten, bör uppmärksammas, att garanten kan hava tillskjutit sitt kapital i tider, då brist på dylikt gjort sig gällande, samt att lagen om försäkringsrörelse innehåller dels vissa inskränkningar i fråga om garantiernas rätt till ränta å

garantikapitalet dels bestämmelser, vilka såsom ovan antytts göra garanternas ställning oprioriterad och alltså medföra risk för kapitalförlust.

Det är uppenbart, att det för möjliggörande av garantikapitalets förskjutande är nödvändigt att fastställa räntan så, att garanten har utsikt att förtjäna något mer, än vad han med mindre risk kan ernå vid annan placering av sitt kapital. Att räntan även bindes för längre tid kan ur samma synpunkt vara berättigat och till gagn ej mindre för garanten än för försäkringsbolaget.

I fråga om tidpunkten för garantikapitalets återbetalning vill Nämnden framhålla, att det under vissa förhållanden kan vara motiverat att, ehuru bolaget äger möjlighet till sådan återbetalning, bibehålla garantikapitalet.

I sådant hänseende förtjänar exempelvis uppmärksammas, att garantikapitalet stundom äges av annat försäkringsbolag. Sålunda förekommer, att ett stort ömsesidigt brandförsäkringsbolag utan garantikapital äger garantikapitalet i tvenne andra ömsesidiga försäkringsbolag. Dessa båda andra bolag driva branscher, som moderbolaget icke självt driver. Det ena har stiftats genom moderbolagets försorg, det andras förlagsbolag har moderbolaget genom köp förvärvat. På det förstnämndas garantikapital har moderbolaget — alltså garanterna — en avkastning, som motsvarar två tredjedelar av bankernas gällande giroränta. På aktierna i det sistnämndas förlagsbolag har moderbolaget icke uttagit någon som helst ränta. I detta fall ha garanterna, d. v. s. moderbolaget, givetvis ett avgörande inflytande på de båda andra ömsesidiga bolagens förvaltning och har tack vare detta kunnat ordna en effektivare organisation. Ingen torde vilja göra gällande, att detta skulle vara till men för bolagens försäkringstagare. Tvärtom innebär det påtagliga fördelar för dessa — liksom även för moderbolagets försäkringstagare. Att under sådana förhållanden framtinga en återbetalning av garantikapitalen och därmed vederväga den organisatoriska enhet, som nu består, skulle däremot givetvis vara till verkligt men för samtliga de tre bolagens försäkringstagare.

Då motionären enligt sina förslag till lagändringar vill för alla ömsesidiga försäkringsbolag föreskriva, att de försäkrade själva skola vid bolagsstämma göra sitt inflytande direkt gällande, anser sig Nämnden böra framdraga en del av de olägenheter, som följa med ett sådant system. Till en början kan detta lämpligast ske genom hänvisning till vad chefen för Kungl. Försäkringsinspektionen i sitt yttrande den 19 april 1917 till lagutskottet anför. Därutöver vill Nämnden endast hänvisa till den tyngd och omständlighet, som det skulle medföra, om bolagsstämman organiserades enligt motionärens förslag och till det hämmande inflytande, som härigenom skulle kunna övas på bolagets utveckling. Därtill kommer, att en allmän delägarstämma torde känna ansvaret för fattade beslut mindre starkt än en vald, mindre talrik representantförsamling. Ju flera som dela ansvaret, desto mindre tynger detta. Mången, som infinner sig å en allmän stämma, har dessutom icke tidigare tagit del i bolagets angelägenheter, och den stämma han bevisar blir måhända de enda, i vilken han överhuvud taget eller för många år framåt deltagit. Delägarna sakna därför ofta förutsättning att på det sätt, som skulle vara önskvärt, bedöma de frågor, som förekomma. I motsats härtill står den smidighet, anpassningsförmåga och precision som kan nås genom andra anordningar, innebärande att det ömsesidiga bolaget får en lika effektiv förvaltningsform som aktiebolaget. Nämnden vill i detta sammanhang erinra om att på en del sakförsäkringsområden ömsesidighetsformen i själva verket är äldre än aktiebolagsformen, och att en anledning — och en

viktig sådan — till aktiebolagens tillkomst torde hava varit, att de ömsesidiga bolagens dåvarande organisationsformer saknade smidighet och anpassningsförmåga.

Vad som senast anförts torde visa att motionärens uppgift, att de ömsesidiga bolagen »tillkommit i strid med och såsom protest mot de företag, där försäkringstagarnas inflytande från början uteslutits» är vilseledande. Oriktigt är motionärens påstående, att dessa bolags »bildande motiverats just med att försäkringstagarna och endast försäkringstagarna skola vara de bestämmande inom bolaget». Dessa uttalanden göras i samband med betraktelserna över enbart livbolagens förhållanden, men äro även för deras vidkommande felaktiga. Visserligen framhölls stundom vid de två äldsta rent ömsesidiga livförsäkringsbolagens tillkomst de försäkrades bestämmanderätt såsom en av programpunkterna, men vad såväl dessa som övriga ömsesidiga bolag framför allt angåvo såsom sina viktigaste särmärken var, att de tillerkände försäkringstagarna dels oinskränkt vinsträtt, dels uteslutande äganderätt till alla uppsamlade fonder. Sistnämnda förhållande har lagstiftningen också beaktat. Jämför 118 § i lagen om försäkringsrörelse.

De ömsesidiga försäkringsbolagens representationsformer utvisa för närvarande en mångfald skiftningar. Den frihet och självbestämmanderätt, som hittillsvarande lagstiftning — säkerligen med avsikt — medgivit bolagen, ha dessa nämligen utnyttjat för att anpassa organisationen efter de växlande arbetsuppgifter och förhållanden i övrigt, som förelegat för det enskilda bolaget. Om denna frihet skulle uppges och alla ömsesidiga försäkringsbolag i stället skulle inpassas i en och samma form — den av motionären föreslagna eller en annan — skulle utan tvivel betydande skada åsamkas försäkringsverksamheten och därmed även försäkringstagarna.

Med hänsyn till vad ovan anförts har Sakkunnigenämnden icke funnit anledning att ingå i närmare prövning av detaljerna i det av motionären framlagda lagutkastet.

Livförsäkringsverksamheten.

Efter att ovan ha ingått på frågan om försäkringstagarnas ställning i de ömsesidiga bolagen, vilken behandlats i ett sammanhang för både liv- och sakförsäkring, övergår Sakkunnigenämnden till att granska motionärens övriga anmärkningar mot förhållandena inom livförsäkringsverksamheten. Nämnden har emellertid här velat inskränka sig till att klarlägga vissa väsentliga punkter och hänvisar i övrigt till bifogade, av Fil. Dr. Filip Lundberg i Svenska Försäkringsföreningen den 19 mars 1936 hållet föredrag, »Problemställningar i svensk livförsäkring». Detta giver en fylligare behandling av de i motionen berörda aktuella problemen och deras historiska bakgrund. De siffermässiga utredningar rörande förvaltningskostnader och annullationer, som ingå i föredraget, utgöra grundval för den följande granskningen.

Utvidgad befogenhet för tillsynsmyndigheten och motionärens motiv härför.

Som en huvudpunkt för ett reformprogram har motionären upptagit spörsmålet om ökad befogenhet för Försäkringsinspektionen. Innan Sakkunnigenämnden går att granska de skäl, som härutinnan anförts, må framhållas, att, då det gäller att länka in utvecklingen till anpassning efter nya uppgifter

eller till ett ändrat betraktelsesätt, tvång eller förmynderskap från myndigheternas sida näppeligen är att anbefalla.

För att visa, huru vansklig tillsynsmyndighetens uppgift i dylika fall i verkligheten är, vill Nämnden peka på ett aktuellt fall inom ett område, där Försäkringsinspektionen redan nu har vidsträckt befogenhet.

Nedgången i räntan under senare år har nödvändiggjort höjning av livförsäkringspremierna. I stor försäkring har man tillsvidare nöjt sig med ett provisorium, $3\frac{1}{2}$ % räntefot, medan folkförsäkringsbolagen mera definitivt ordnat sin premierform, nämligen genom tillämpning av $3\frac{1}{4}$ % räntefot och tillräckliga säkerhetstillägg för att utan ny premieökning kunna, om så skulle komma att erfordras, gå ned till 3 %. Härigenom har under en övergångstid uppstått en anomali i premiesättningen, som är besvärande för den praktiska verksamheten. Försäkringsinspektionen har tydligen i denna fråga velat giva utrymme åt olika uppfattningar inom företagsledningarna, medan man avvaktar den vidare ränteutvecklingen och resultatet av pågående utredningsarbete. För att klargöra, huru ödesdigert ett ingripande, som senare kunde komma att visa sig vara ett misstag, skulle bli på detta område, behöver man endast erinra om de väldiga kapital, med vilka försäkringsfonden måste förstärkas, när det gäller att även för äldre försäkringar gå ned till lägre räntefot.

I Försäkringsinspektionens skrivelse av den 16 mars 1935 till Riksdagens andra kammars fjärde tillfälliga utskott återfinner man följande uttalande: »Den ytterligare förstärkning av ränteantagandet i beräkningsgrunderna, som Kungl. Maj:t för kort tid sedan beslutat, innebär i själva verket, att den för försäkringstagarnas räkning verkställda pantsättningen måste ökas med icke mindre än cirka 70 milj. kronor.» Här gällde det dock endast att för en del av bolagens livförsäkringar sänka den antagna räntefoten (från 4 till $3\frac{1}{2}$ %). En ytterligare reduktion av den antagna räntefoten under $3\frac{1}{2}$ % kommer att hänföra sig till hela försäkringsbeståndet, och även på grund av andra omständigheter skulle fondförstärkningen komma att bli proportionsvis kostsammare än den tidigare.

Vidare vill Nämnden framhålla, att varje steg i riktning mot ökad befogenhet för tillsynsmyndigheten måste vara fotat på ett av erfarenheten styrkt behov samt grunda sig på nödvändigheten att tillrättalägga missförhållanden, vilka försäkringsbolagen icke äro i stånd att på egen hand undanröjda.

För att stödja kravet på utvidgning av Försäkringsinspektionens kompetensområde har motionären hänvisat till livförsäkringsbolagens annullationer, ackvisitionsförhållanden och förvaltningskostnader. All bedömning fordrar ett jämförelsematerial. Procentsiffror för omkostnader, annullationer och expansion giva i och för sig icke grund för att fälla ett vederhäftigt omdöme. Det kan mycket väl hända, att i något visst fall en omkostnad av t. ex. 10 % på premierna i själva verket är omåttligt hög, medan i ett annat fall 30 % omkostnad visar en mycket förtjänstfull sparsamhet.

För att få jämförelsematerial ligger det nära till hands att vända sig till utlandet. Redan då man försöker en sammanställning med de övriga nordiska länderna, blir det svårt att finna sig tillrätta, och går man till det övriga utlandet förringas jämförelsens värde på grund av de reservationer, som man måste foga till även mycket enkla och överslagsmässiga sammanställningar. Förklaringen härtill är att söka dels i olika principer för redovisning av de statistiska uppgifterna, dels i själva de förhållanden, under vilka livförsäkringen arbetar i de skilda länderna. Själva intensiteten hos livförsäkringsackvisitionen är ungefär lika stor i de övriga nordiska län-

derna som i Sverige, samt i det övriga utlandet än något starkare än något svagare. I fråga om omkostnader och annullationer står Sverige på det hela taget gynnsamt i förhållande till privatförsäkringen såväl i de nordiska länderna som i flertalet övriga länder, från vilka statistiska uppgifter inhämtats. I flera länder har man, vid sidan av privatförsäkringsbolagen, offentliga försäkringsanstalter och även några monopolanstalter. De offentliga anstalternas och monopolens försäkringsarbete, om man skulle döma av statistiken, är synnerligen ojämnt i kvalitativt avseende. Man har sålunda anstalter med mycket högre annullationer än som förekomma i den svenska livförsäkringen och å andra sidan sådana, som till synes skötas mycket försiktigt. Samma växling från den ena försäkringsinrättningen till den andra återfinnes alltså som man iakttagit vid en schematiskt genomförd statistisk undersökning av de olika svenska bolagen.

Man kan också analysera utvecklingen under en längre följd av år med aktgivande på de olika problem, som krävt sin lösning. På detta sätt får man en helt annan syn på livförsäkringsverksamheten än som motionären fått av vissa polemiska diskussionsinlägg och av siffersammanställningar, som hänföra sig till en bestämd tidpunkt eller ett kort tidsintervall.

Annullationerna och anskaffningsverksamheten.

Till en början torde böra fastslås, att livförsäkringen alltid och allestädes måste räkna med betydande frivillig avgång samt att denna företeelse å ena sidan icke är något för svenska förhållanden säreget och å andra sidan karakteriserar likaväl offentliga anstalter och monopolanstalter som de privata försäkringsbolagen. Beträffande en betydande del av den s. k. frivilliga avgången kan för den enskilda försäkringen fastslås, att upphörandet skett på grund av omständigheter, som icke kunnat förutses vid tiden för försäkringsavtalets ingående och som haft sådan vikt, att annullationen varit oundviklig. I statistiken redovisas dylik legitim förtidsavgång icke avskild från övrig frivillig avgång. En sådan tudelning skulle överhuvud icke vara genomförbar på grund av talrika gränsfall.

Annullationerna visa ett omedelbart och nära samband med en rad var för sig oavhängiga förhållanden såsom konjunktorens växlingar, mer eller mindre bestående förändringar i försäkringstagarnas inkomststandard, olika folktypers och folkgruppers läggning och ekonomiska fostran, försäkringens nedträngande i djupare folkskikt m. m. dylikt.

Följer man annullationsförloppet under de två sista decennierna (jfr figur 5 och 6, sid. 274 och 275 i Lundbergs förenämnda föredrag), skall man iakttaga följande.

Kvalitativt är förloppet detsamma för storförsäkringsbolagen som för folkförsäkringsbolagen. Man lägger märke till de utomordentligt låga annullationerna under inflationsåren. Vidare visar det sig, att avfallet är starkt influerat av goda och dåliga tider. Deflationsåren 1921—24 visa sålunda en mycket markant topp och likaså depressionsåren 1931—33. Förloppet under senare år är en omisskännlig nedgång i det frivilliga avfallet. Denna tendens är i folkförsäkringsbolagen starkare markerad än i storförsäkring.

Men om det sålunda torde få anses ostridigt, att de frivilliga annullationerna inom vissa, från tid till annan växlande gränser äro oundvikliga och falla utanför försäkringsföretagens kontroll, så är å andra sidan tydligt, att de mer eller mindre även sammanhänga med anskaffningsverksamhetens intensitet och kvalitet och såtillvida äro beroende av försäkringsföretagens åtgöranden. Både av sociala skäl och med hänsyn till de förluster försäk-

ringsbolagen själva åsamkas vid tidigt inträdande annullationer hava bolagen alltmera inriktat sina ansträngningar på att nedbringa dessa, bl. a. genom upplysningsarbete och ökade krav på ackvisitörskårens personliga och fackliga kvalifikationer. Nedbringandet av förtidsannullationerna torde även för framtiden förbli ett av livförsäkringsväsendets huvudproblem.

En reduktion av anskaffningsorganisationen leder sannolikt till minskad frekvens av de tidiga annullationerna, därigenom att anskaffningsarbetet kommer att koncentreras till de stabilare livförsäkringsspararna. Men det får ej förbises, att man på samma gång inskränker det pionjärbete, som livförsäkringsbolagen göra inom kretsar, som — då det gäller sparande — näppeligen nås av andra än av livförsäkringsbolagen.

Motionären påtalar, att nedskärningen av ackvisitörskåren gått alltför långsamt och icke varit radikal nog. Man glömmar vid en sådan kritik så lätt att ackvisitörsbegränsningen icke är självändamål och att ett djupare ingrepp, om det sker ovarsamt, kan medföra avsevärda skadeverkningar. Avsikten med en ackvisitörsbegränsning är dubbel, nämligen dels att höja anskaffningsarbetets kvalitet, dels att reducera dess tryck på allmänheten. Så länge bolagens avregistrering av ackvisitörer närmast varit ett avlägsnande av de överksamma, har åtgärden uteslutande varit välgörande — icke minst till följd därav, att samtidigt noggrannare prövning och större urskiljning lagts i dagen vid nyanställning av ackvisitörer. Gäller det att skärpa begränsningen genom att i avsevärdare omfattning avlägsna även aktiva ackvisitörer, nödgas man omlägga arbetsmetoderna. Detta är synnerligen känsligt, icke minst med hänsyn till de i livförsäkringsväsendet anställda yrkesfältmännen. Reduktionen av antalet yrkesfältmän måste under alla förhållanden bli en mycket långsam procedur, om man icke vill framkalla arbetslöshet.

Förvaltningskostnaderna.

Motionären inleder sin kritik av livförsäkringsbolagens förvaltningskostnader med att påpeka, att bolagens möjligheter att inom de gemensamma premiesatsernas ram minska försäkringskostnaderna bero på underdödlighet, överränta och omkostnadsbesparingar. Hans utveckling av detta tema måste Sakkunnigenämnden påtala. Motionärens påstående, att dödligheten torde vara i stort sett lika hos olika bolag, är sålunda icke hållbart. Ett gott riskurval och väl avvägda premieförhöjningar för icke normala risker spela alltjämt, liksom också de samhällsskikt, inom vilka vederbörande bolag i huvudsak verkar, en stor roll. Vidare anför motionären följande: »I varje fall betyder en tillfällig hög medelränta hos ett bolag icke, att detta bolag därför i längden skulle kunna lämna försäkringstagarna bättre förmåner än ett bolag med lägre medelränta.» Detta uttalande är otvivelaktigt riktigt, men motionären förbiser, att ungefär detsamma kan sägas om bolagens växlande omkostnadsnivå vid en bestämd tidpunkt.

Följer man utvecklingen — liksom då fråga var om förtidsannullationerna — under de senaste 20 åren (jämför fig. 1—4 sid. 268 och 269 samt 271 och 272 i Lundbergs föredrag), kan man iakttaga följande. Under inflationsperioden 1917—20 sprungit omkostnaderna i höjden till följd av ökningen i de fasta omkostnaderna, löner och dylikt, men denna fördyring utjämnades fort nog under den följande deflationsperioden. Hos bolag, som driva stor försäkring, torde man under det sista decenniet kunna iakttaga någon nedgång i omkostnaderna.

I folkförsäkring kan man iakttaga någon förskjutning hos omkostna-

derna så, att anskaffningskostnaderna kommit att ingå med ökad vikt i förhållande till övriga förvaltningskostnader. Den totala omkostnad, som tynger försäkringarna, har troligen icke undergått någon bestående förändring under de 20 åren, men anskaffningskostnaderna, som starkt stegrats under inflationsåren, hava sedan stannat på något högre nivå än före denna tid. Om man håller sig till genomsnittssiffror, torde det kunna sägas, att folkförsäkringsbolagens anskaffningskostnader år 1915 lågo på ungefär samma nivå som i storförsäkringsbolagen, men numera ligga omkring $\frac{1}{7}$ högre. Att anskaffningskostnaderna i folkförsäkring äro högre, synes ju i och för sig naturligt till följd av de lägre medelförsäkringssummorna och det tyngre propagandaarbetet. Skillnaden har också kommit till uttryck i bolagens av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Då man bedömer omkostnads- ävensom annullationsförhållandena, måste man ihågkomma, dels att folkförsäkringsbolagen, på ett undantag när, även meddela stor försäkring, dels att ett par av storförsäkringsbolagen vid sidan av sin huvudverksamhet bedriva s. k. sparursförsäkring, som närmast är att karakterisera som folkförsäkring. Det har icke varit möjligt att från för Nämnden tillgängliga uppgifter hos folkförsäkringsbolagen utgallra de delar, som hänföra sig till stor försäkring, och icke heller alltid möjligt att renodla uppgifterna rörande storförsäkringsbolagens sparursförelse, ehuru ett särskiljande i båda dessa hänseenden hade varit av intresse.

Samarbete och inbördes konkurrens.

Om man skärskådar resultaten av de enskilda bolagens initiativ i fri konkurrens, bör man samtidigt inventera, vad samarbetet mellan bolagen givit av mera bestående värde. Det försiggår nämligen en ständig växelverkan mellan dessa båda faktorer. Framåtskridandet i något visst avseende har nämligen så gott som alltid haft sin upprinnelse i ett enskilt bolags strävan att skaffa sig försprång framför eller åtminstone hävda sig i förhållande till konkurrenterna. Ett gott uppslag har lett till efterföljd — vanligen icke så, att detsamma kopierats, utan med variationer och förbättringar. Sedan på detta sätt en ny idé på olika håll utförts i praktisk verksamhet och fått sin tekniska utformning, har samarbetet tagit vid för att vinna en standardform. På detta sätt hava livförsäkringsbolagens allmänna försäkringsvillkor under en lång följd av år fortlöpande liberaliserats och alltmera fullkomnats, varefter standardisering i alla mera väsentliga avseenden skett genom överenskommelser bolagen emellan och denna standardisering till sist bildat grundval för lagstiftning (lagen om försäkringsavtal). En parallell utveckling visar bolagens av Kungl. Maj:t stadfästa grunder. Dessa innehöllo i de olika bolagen från början vida större skiljaktigheter än numera — samarbete bolagen emellan, resulterande i överenskommelser, hava föregått de på senaste tid verkställda omarbetningarna.

Exemplen skulle kunna mångfaldigas. Även då det gäller själva förvaltningsarbetet, har konkurrensen starkt stimulerat reformarbetet, och det är långt ifrån så, som motionären förmenar, att samarbete och överenskommelser lett till, att de olika bolagen för allmänheten framstå »såsom anmärkningsfria och med varandra likvärdiga». Bland allmänheten torde man sålunda hava ganska klart för sig, att livförsäkringspremien icke är nettokostnaden för försäkringen, utan att härifrån skall dragas den å försäkringen belöpande vinsten. Att allmänheten, som motionären gör gällande, skulle tro, att förmånerna i alla livförsäkringsbolag äro lika, torde sålunda icke överensstämma med verkliga förhållandet.

Motionären grundar sin ovan refererade uppfattning väsentligen på att premiesatserna hos de olika bolagen överensstämna för stor försäkring å ena sidan och för folkförsäkring å andra. I själva verket får denna nivelering av premietarifferna ytterst återföras till föreskrifterna i försäkringslagens 213 § rörande antagandena om dödlighet, räntefot och omkostnader. Sålunda heter det t. ex. i fråga om omkostnaderna: »Omkostnaderna må icke antagas lägre än vad enligt tillgänglig erfarenhet från försäkringsrörelse av den ifrågavarande arten kan anses vara erforderligt för sådan rörelse.» Det är sålunda, och med rätta, icke det egna bolagets erfarenhet rörande dödlighet, ränta och omkostnader, som det i första hand gäller, utan den samfällida erfarenheten. Detta förklarar, att i samma bransch de olika bolagens antaganden kommit att överensstämma och att de grunder, å vilka fastställelse erhållits, giva premier, som åtminstone vad stor försäkring beträffar måste betraktas som minimipremier i nuvarande läge.

Grundandet av nya bolag med nya arbets- och organisationsformer på sitt program ävensom initiativ från enskilda bolags sida hava i själva verket varit starkt pådrivande, då det gällt anpassning efter de mycket omfattande förändringar, som samhället och dess olika befolkningslager undergått sedan några årtionden tillbaka i ekonomiskt, i socialt och även i sanitärt hänseende.

Sakförsäkringsverksamheten.

Beträffande sakförsäkringen anför motionären, att, enligt Försäkringsinspektionens uppgift till andra kammarens fjärde tillfälliga utskott i följd med anledning av den av motionären då väckta motionen nr II: 249, vissa reformåtgärder vore att förvänta från sakförsäkringsbolagens sida. Motionären riktar sig mot att, då dessa reformåtgärder nu enligt hans uppfattning skulle vara genomförda, det visat sig, att något verkligt försök icke gjorts att komma till rätta med bristerna. Vidare vänder han sig mot sakförsäkringsbolagens kostnader och premiesättning och påyrkar införandet av grunder för sakförsäkringen, motsvarande dem som gälla för livförsäkring.

Sakkunnigenämnden vill först i största korthet lämna en översikt över sakförsäkringens utveckling i Sverige under senare tid för att därmed giva den bakgrund, mot vilken reformåtgärderna böra ses.

Sakförsäkringens expansion och konkurrensen.

Sakförsäkring var här i landet ända till för några årtionden sedan praktiskt taget liktydigt med brand- och sjöförsäkring. Premieinkomsten i de s. k. småbranscherna, som under de första åren av 1900-talet inskränkte sig till ett par hundra tusen kronor för samtliga svenska försäkringsbolag, om däri ej inräknas olycksfallsförsäkring, hade ännu året före världskriget icke stigit till mer än något över en miljon kronor. Penningvärdets fall under och efter krigsåren, den ökade risk, som brottslighetens stegring medförde, och den känsla av osäkerhet och otrygghet, som under ofredsåren vann insteg i landet, skapade mottaglighet för det intensivare propagandarbete bolagen började nedlägga för spridandet av tanken på skydd genom försäkringar i vissa av småbranscherna. En annan omständighet, automobilismens snabba utveckling, möjliggjorde en ökning av de svenska försäkringsanstaltarnas premieinkomst för direkt automobilförsäkring i Sverige från

några hundra tusen kronor under krigsåren till omkring 12 miljoner år 1928, året innan den obligatoriska trafikförsäkringen infördes.

Denna utveckling gick hand i hand med och berodde delvis på att försäkringsbolag, som tidigare inskränkt sin verksamhet till någon eller några branscher, upptogo även andra branscher för att därigenom bättre kunna betjäna kunder, som önskade täcka så stor del som möjligt av sitt försäkringsbehov hos ett och samma bolag. I mindre omfattning trädde därjämte nya bolag i verksamhet. Sålunda bedrevs exempelvis inbrottsförsäkring år 1915 av 11 svenska bolag med en bruttopremieintäkt å direkt svensk affär å 458 000 kronor och år 1934 av 28 bolag med en motsvarande premieinkomst å 1 993 000 kronor. Av dessa 28 hade 6 (4 ömsesidiga och 2 aktiebolag) bildats efter 1915. Även de äldre sakförsäkringsgrenarna, brand- och sjöförsäkring, ha under de senaste årtiondena undergått en betydande expansion. Det är självfallet, att den småningom skeende ökningen av antalet försäkringsgivare successivt skärpte konkurrensen. Under trycket härav ha mindre lämpliga konkurrensmetoder, som tidigare kanske skyttat fram vid något enstaka tillfälle, vunnit ökat utrymme. I den mån detta skett, har emellertid också en reaktion häremot inträtt inom försäkringsvärlden själv.

Sakförsäkringsbolagens reformåtgärder.

Vissa åtgärder ha under årens lopp vidtagits i syfte att motverka osund konkurrens, såsom införandet av premierabatter för flerårsavtal, borttagandet av möjligheten att mot erläggande av vederlag kunna överföra en försäkring från ett bolag till ett annat före avtalstidens utgång, bonus vid skadefria år i automobilförsäkring m. m. Ett annat led i dessa strävanden, avsett att verka höjande på ackvisitörskåren, har varit igångsättandet på olika håll av mera omfattande utbildningskurser för att därigenom sörja för en god nyrekrytering, varjämte det blivit allt vanligare, att bolagen årligen på skilda ställen i landet sammankalla ombud till föredrag och diskussioner.

Det har emellertid under de senare åren blivit alltmer uppenbart för dem, som leda utvecklingen inom svensk sakförsäkring, att dessa åtgärder icke varit tillfyllest och icke tillräckligt snabbt verkande. Mera genomgripande reformer voro önskvärda. Förhandlingar om att bolagen med tillbakasättande av de enskilda företagens särintressen skulle enas om gemensamma åtgärder till motverkande av mindre lämpliga konkurrensmetoder ledde hösten 1935 till det resultat, att ett 80-tal sakförsäkringsbolag, representerande vitt skilda företagstyper, verksamhetsgrenar och arbetsområden, enades om att i nu berörda avseende framgå efter gemensamt program. I samarbetet deltaga stora och små aktiebolag, svenska och utländska, stora och små ömsesidiga bolag, riksbolag och bolag med begränsade arbetsområden, bolag med många branscher och sådana som arbeta inom endast en försäkringsgren.

Ett samarbete av detta slag och sådan omfattning har tidigare aldrig ägt rum i Sverige och förekommer veterligt icke i något annat land. Det torde utan vidare vara klart, att den första frukten därav, en överenskommelse av oktober 1935 rörande anskaffningsverksamheten i skadeförsäkring samt olycksfalls- och sjukförsäkring, ehuru i sig själv innebärande ett betydande framsteg, icke kan ha det fullgångnas och slutgiltigt utformades prägel över sig. Insikten härom fanns också i fullt mått hos bolagen själva, varför dessa samtidigt med att de enades om den nämnda första överenskommelsen, upp-

drogo åt den kommitté, som utarbetat förslaget till överenskommelsen, att fortsätta sitt arbete.

Kommittén upptog omedelbart på hösten 1935 till diskussion bl. a. frågan om en organisation av den nu av motionären klandrade, under justitierådet Lindhagens ordförandeskap fungerande skiljenämnden i syfte att giva denna paritetisk sammansättning, varvid medlemmarna skulle utses av Kungl. Maj:t. Vid det ordinarie årsmötet med bolagen den 19 mars i år godkändes förslag av denna innebörd jämte vissa andra av kommitterade föreslagna åtgärder. Kommitterades arbete för förbättrade konkurrensförhållanden är emellertid ej härmed slutfört utan fortgår. Därjämte torde det vara uppenbart, att, då det gäller en ekonomisk verksamhet av sådan omfattning och art som försäkringsrörelsen, reformer icke äro genomförda i och med att de beslutats, utan det rör sig här om en småningom skeende anpassning. Det synes därför Sakkunnigenämnden som om motionären är väl tidigt ute, då han uttalar en dom över sakförsäkringsbolagens strävanden att genom egen kraft och förmåga undanrödja sådana förhållanden, som med berättigande kunna göras till föremål för klander.

Ehuru motionären sålunda utgår från den felaktiga förutsättningen, att överenskommelsen av oktober 1935 utgör slutresultatet av sakförsäkringsbolagens samarbete, vill Nämnden icke desto mindre på grund av motionärens anmärkningar mot denna överenskommelse framlägga några synpunkter.

Motionären riktar den generella anklagelsen mot sakförsäkringen, att de enligt motionärens uppfattning inom livförsäkringen rådande missförhållandena skulle förekomma i ännu högre grad inom sakförsäkringen, och vänder sig i första hand mot ackvisitionsarbetet. Något bevis för sitt påstående, i den mån det gäller ackvisitionen, lämnar motionären ej, såvida man icke som sådant skall tolka det uttalandet, att, »när förhållandena inom livbranschen med ett relativt litet antal företag och med särskild lagstiftning för reglerandet av anskaffningsverksamheten äro så otillfredsställande som tidigare framhållits, inses utan vidare, huru ännu allvarligare missförhållanden kunnat vinna spridning inom försäkringsackvisitionen för övrigt». Såsom framgår av framställningen i det föregående, bestrider Nämnden icke, att vissa anmärkningar med fog kunnat göras mot ackvisitionsarbetet. Därest motionären emellertid med det citerade yttrandet vill antyda, att man skulle kunna draga någon slutsats om antalet ombud i sakförsäkringsbranscherna genom att jämföra antalet sakförsäkringsbolag med antalet livförsäkringsbolag, måste här framhållas, att en sådan slutsats är felaktig. Totala antalet sakförsäkringsombud, av vilka för övrigt många samtidigt äro registrerade som ombud för något livförsäkringsbolag, var redan före den år 1935 träffade överenskommelsen mindre än antalet livförsäkringsombud. Enligt överenskommelsen skall antalet ytterligare beskäras. Beträffande agentbegränsningens problem hänvisas i övrigt till vad som redan yttrats i detta avseende i samband med livförsäkringen.

Vidare ha de till överenskommelsen anslutna bolagen förbundit sig »dels att icke anställa någon såsom ackvisitör utan att först hava provat hans betingelser för att på ett värdigt och lämpligt sätt utöva anskaffningsverksamhet» och dels att »övervaka, att den, som brister i detta avseende, icke användes såsom ackvisitör». »Såsom ackvisitör må ej någon användas, förrän han blivit i enlighet med bestämmelserna i denna överenskommelse registrerad i en för detta ändamål inrättad registreringsbyrå, med angivande av de branscher, i vilka han skall representera bolaget.» Motionären håller

före, att den reglering av frågan om ackvisitörs kvalifikationer och om registrering av ackvisitör, som nu kommit till stånd på frivillighetens grund, icke är tillfyllest, utan påyrkar ett lagfästade av ackvisitörsbestämmelserna. Det har, som redan förut framhållits i samband med livförsäkringen, varit karakteristiskt för försäkringslagstiftningen här i landet, icke minst i fråga om den mest socialt betonade av våra försäkringslagar, nämligen lagen om försäkringsavtal av 1927, att den i stort sett inneburit ett lagfästade av rådande praxis (och i icke ringa mån tillkommit på tillskyndan av ledande försäkringsmän). Nämnden finner det naturligt, att de här ovan berörda ackvisitörsspörsmålen i sinom tid regleras på legislativ väg, men vill å andra sidan framhålla, att praktisk erfarenhet av de nyligen träffade åtgärderna böra avvaktas.

Sakförsäkringsbolagens överenskommelse innehåller bland annat också bestämmelser om enhetliga provisionssatser till s. k. biförtjänstagerter och om förbud mot betalning av särskild anskaffningsprovision vid överföring av försäkring från ett bolag till ett annat. Det senare avser huvudsakligen bibranscherna, ty inom brandförsäkringen har särskild anskaffningsprovision i regel icke betalats. Höga anskaffningsprovisioner ha otvivelaktigt varit en av de mest bidragande orsakerna till de mindre önskvärda utslag av konkurrens, som påtalas i Försäkringsinspektionens av motionären citerade yttrande om den improduktiva verksamhet, som består i överflyttandet av försäkringar bolagen emellan. Med hänsyn härtill och i betraktande av att de enligt motionärens åsikt för höga omkostnaderna i bibranscherna till ungefär en tredjedel utgöras av provisioner — vartill sedan i annan form komma fältkostnader av växlande storlek — är motionärens ringa uppskattning av den betydelsefulla enighet, som nåtts i detta avseende, svårförståelig. Den blir det i än högre grad, då man betänker, att provisionsregleringen liksom också agentbegränsningen är avsedd att gå ut över de mindre verksamma agenterna för att därigenom skapa rikare utkomstmöjligheter för de verkligt arbetande ombuden och att sålunda i sista hand till fromma för försäkringstagarna rationalisera verksamheten.

Mot motionärens likgiltighet för provisionsreglering kontrasterar hans intresse för de inre förvaltningskostnaderna, som enligt hans påstående erbjuda stora möjligheter till besparingar. Det torde utan vidare vara klart, att varje ansvarig företagsledare är angelägen om att hålla sitt företags omkostnader på en så låg nivå som möjligt, icke minst i fråga om den inre förvaltningen, och att han fortlöpande har detta problem för ögonen. Då emellertid de inre förvaltningskostnaderna till vida övervägande del utgöras av personallöner och pensioner, måste även här de rent ekonomiska synpunkterna vägas mot de sociala och icke bli allena avgörande.

Sakförsäkringsbolagens förvaltningskostnader och premiesättning.

Förvaltningskostnaderna inom sakförsäkringen voro föremål för motionärens uppmärksamhet redan för ett år sedan i dennes förutnämnda motion nr II: 249. Med ledning av en schematisk beräkning av kostnaderna i procent av premierna sökte motionären bilda sig en uppfattning om kostnadernas skälighet. Sakkunnigenämnden visade i sitt yttrande till andra kammarens fjärde tillfälliga utskott i föl, att denna metod är irrationell och icke kan godtagas för det syfte motionären använt den. Detta underströks också av Försäkringsinspektionen, som i sitt yttrande över samma motion anförde: »Att draga några slutsatser av värde enbart genom en enkel jämförelse mellan förvaltningskostnader och premier på sätt som mo-

tionären gör är icke heller här möjligt. I den mån premiesänkningar företagas, exempelvis på den grund, att man erhållit ökad kännedom om ris-kens storlek, kommer omkostnaden att stiga i förhållande till premien, och detta samtidigt med att förvaltningskostnaderna i realiteten kunna ha sjunkit.» Nämnden bilägger härmed ett exemplar av sitt nu återopade yttrande och hänvisar till sid. 14—16 däri. Motionären har icke beaktat dessa synpunkter, utan framlägger i sin i år väckta motion en tabell över samtliga sakförsäkringsgrenar (jämte olycksfall- och sjukförsäkring), vilken utvisar skador och kostnader i procent av premierna, och med hänvisning till denna drager motionären åter slutsatser av samma slag som i fjol. Motionärens slutledningar äro oriktiga, emedan, såsom Försäkringsinspektionen påvisar, metoden ifråga innebär, att ju mer premierna sänkas desto högre te sig kostnaderna i procent av premierna. Man skulle kunna göra det tankeexperimentet, att, om bolagen fortsättningsvis kritiseras med fasthållande av denna metod, detta kunde motverka benägenheten för fortsatta premie-sänkningar.

Frågan, hur omkostnaderna i sakförsäkring skola kunna bedömas, är ett försäkringstekniskt problem av synnerligen komplicerad natur, som, såvitt Nämnden har sig bekant, ingenstädes fått sin lösning. I Sverige pågår emellertid för närvarande praktiskt-vetenskapligt samarbete för att söka få till stånd en närmare analys av problemet. Det inträngande i de hithörande frågorna, som i detta sammanhang skett, har tillsvidare i varje fall lett till det resultatet, att värdelösheten av den av motionären brukade metoden bekräftats.

Med upprepande av sina i fjol framförda synpunkter, vill Nämnden framhålla, att motionären därjämte rör sig med kostnadssiffror, vilka t. ex. i brandförsäkring till väsentlig del hänföra sig till en rörelse, som ligger utanför ramen för motionärens omedelbara intresse, nämligen utländsk verksamhet i direkt försäkrings eller återförsäkrings form. Denna verksamhet har, som inledningsvis nämnts, en rent affärsmässig natur och kan svårigen bliva föremål för någon reglering genom svenskt offentligt ingripande.

De till motionärens tabell anknutna kommentarerna torde emellertid få anses i första hand rikta sig mot de s. k. småbranscherna. Det är då anledning att erinra om den storleksordning dessa intaga i förhållande till försäkringsverksamheten i dess helhet — något som icke framgår av den av motionären framlagda tabellen. Om man utmönstrar husdjurs-, hagel- och kreditförsäkringen, vid vilka skadeprocenterna i tabellen äro så höga, att motionärens anmärkningar näppeligen kunna tänkas riktade mot dem, skall man finna, att de övriga egentliga småbranscherna år 1934 representerade 2,9 % av de totala premierna för direkt försäkring i Sverige. Som övriga småbranscher har då betraktats ansvarighets-, garanti-, inbrotts-, maskin-, glas-, vattenledningsskade-, stormskade-, regn- och smyckeförsäkring. Automobil-, trafik-, olycksfall- och sjukförsäkring äro ej längre småbranscher och ha därför ej medräknats bland dessa. Oavsett att småbranscherna sålunda väga mycket lätt i förhållande till övriga försäkringsgrenar, måste emellertid Nämnden inlägga en gensaga mot motionärens påståenden rörande verkan av »prisöverenskommelser» inom dessa branscher. En förutsättning för att det skulle förhålla sig så som motionären säger är, att de till tarifföreningarna anslutna bolagen utan konkurrens från non-tariffbolag behärskade marknaden. Detta är ej alls fallet. Inom de två största av småbranscherna, ansvarighetsförsäkringen och inbrottsförsäkringen, vilkas

premier tillsammans representera mer än hälften av premierna för samtliga ovanstående småbranscher, stå sålunda i ansvarighetsförsäkring åtta ömsesidiga och fyra aktiebolag och i inbrottsförsäkring sju ömsesidiga och fyra aktiebolag utanför tarifföreningen och erbjuda premiekonkurrens med tariffbolagen. Motionärens påstående, att det blir »de minst välskötta företagen, som i stort sett bestämma premierna inom varje bransch», saknar därför berättigande.

Med det sagda vill Nämnden emellertid icke bestrida, att kostnaderna i småbranscherna för närvarande kunna vara höga, med vilket mått man än mäter dem, och än mindre, att de kunna nedbringas. Det har i det föregående påvisats, att dessa branscher äro av ungt datum. Bolagen ha därför under de gångna åren haft och ha fortfarande att bära de organisations- och propagandakostnader, som äro ofrånkomliga, då det gäller uppbyggandet och utvecklingen av nya verksamhetsgrenar. Därjämte bör beaktas, att man haft föga eller ingen erfarenhet att bygga på vid premiesättningen, då en ny bransch upptagits, varav följer, att premierna måst tillmätas med stor försiktighet. Ibland har trots all försiktighet premierna kommit att sättas för lågt. Kreditförsäkringen, som under åren 1926—1934 tillfogat bolagen förluster för egen räkning å sammanlagt 5,4 miljoner kronor, utgör ett talande exempel härpå och på den företagarrisk bolagen ikläda sig, då de börja en ny försäkringsgren. Ibland återigen ha premierna från början satts vid en sådan nivå, att de senare befunnits vara för höga. Både den stimulan till ytterligare utbyggnad av rörelsen, som premiesänkningar giva, och konkurrensen ha emellertid undan för undan medfört premiesänkningar. I den mån skadeförloppet tillåter, synes det Nämnden naturligt att vänta sig en fortsatt utveckling efter samma linjer som hittills intill dess man når den gräns, under vilken man överhuvud ej kan komma utan att rörelsens soliditet vedervågas. Utvecklingen under gångna år finnes siffermässigt belyst i Nämndens yttrande över motionen nr II: 249 1935 (se sid. 22—23).

Nämnden har, som ovan sagts, utgått från att motionärens kommentar till den meromnämnda tabellen närmast avser småbranscherna. Emellertid riktar han sig på annat ställe även mot kostnaderna inom brandförsäkringen, då han säger: »Det måste även (för att anföra ännu ett talande exempel) betecknas såsom rätt anmärkningsvärt, att de stora riskbolagen vid försäkring av bostadshus på landsbygden arbeta med en premiesats, som är jämnt tre gånger större per 1 000 kronors försäkringssumma än den, som under en lång följd av år tillämpats av vissa länsbolag vid försäkring av hus med precis samma brandrisk.» Nämnden lämnade redan i sitt förut åberopade fjolårsyttrande förklaring till att länsbolagen kunna arbeta med lägre kostnader än riksbolagen (se sid. 20). Då motionären nu gör gällande, att riksbolagens premiesatser äro tre gånger högre än länsbolagens vid försäkring av hus med precis samma risk, är detta vilseledande. Riks- och länsbolagens försäkringar avse nämligen endast skenbart hus med precis samma risk. Risker, som för lekmannen te sig som precis desamma, kunna i statistisk belysning befinnas vara väsentligt olika, och detta är fallet just i avseende på de riskkategorier, som huvudsakligen försäkras av länsbolagen. Dessa bolag ha med sina lokala försänkningar a priori större möjligheter att tillämpa ett strängare riskurval än riksbolagen, som även få taga hand om mer eller mindre nödlidande risker. Resultatet härav är, att riksbolagens skador äro så höga, att de för ifrågakvarande riskkollektiv nödvändiggöra högre premier. Med andra ord premieskillnaden mellan riks- och

länsbolagen beror väsentligen på skillnad i den erforderliga riskpremien och endast i mindre grad på skillnad i avseende på premiens kostnadsdel. I förbigående må nämnas, att precis samma förhållande kan konstateras hos länsbolagen inbördes, i det att det finnes länsbolag, som av ovannämnda skäl för en riskklass taga tre gånger högre premie än ett annat länsbolag för samma riskklass. Vid fastställandet av premier för civilrisker är det bl. a. med hänsyn till kostnaderna omöjligt att fixera speciella premier för varje enskild risk, utan premierna måste bestämmas som medeltal för grupper av civilrisker. På grund av denna medetalsberäkning kan det inträffa, att riksbolaget för en individuell risk, som är god, noterar en premie som är tre gånger högre än länsbolagets. Å andra sidan leder riksbolagens mer differentierade tarifferingsystem till, att premien för stenhus på landet ofta blir lägre i riksbolag än i länsbolag.

I samband med denna fråga vill Nämnden också upptaga till behandling det av motionären berörda spørsmålet om fastställandet av brandförsäkringspremierna för s. k. civilrisker respektive industririsker. Då industririskerna till övervägande del äro försäkrade i tariffbolagen, torde dessas statistik kunna tjäna att belysa denna fråga. Den tillgängliga statistiken omfattar c:a $\frac{3}{4}$ av tariffbolagens sammanlagda affär, och siffrorna torde vara representativa. Statistiken för de senaste tio åren visar, att under dessa år städer och stadsliknande samhällen jämte fabriker m. fl. riskslag subventionerat landsbygden, ty de enda riskklasser, som trots alla ansträngningar från bolagens sida varje år utom ett enda gått med förlust, äro lantbruksrisker och lanthandelsrisker. Sammanför man med dessa kategorier även andra civilrisker på landet än lantbruksrisker, minskas visserligen förlusten, men resultatet blir alltjämt negativt. Industriaffären däremot har som grupp betraktad burit sig själv.

I fråga om civilriskerna bör också observeras, att premien för små försäkringar i synnerhet i städerna ofta blir så låg, att en förhållandevis betydligt större del av premien åtgår för bolagens fasta förvaltningskostnader för en sådan försäkring än för en industriförsäkring. I utlandet är det på många håll brukligt att priset för en försäkring utgår, dels med ett grundbelopp för varje försäkringsbrev, avsett att täcka åtminstone en del av de fasta kostnaderna, dels ock med premien i egentlig mening. De svenska bolagen tillämpa icke detta förfaringssätt, varför i detta avseende de små försäkringstagarna kunna sägas bli gynnade på de storas bekostnad. Här för torde bolagen dock i varje fall icke ur social synpunkt kunna klandras.

Medan motionärens anmärkningar mot sakförsäkringsbolagens omkostnader vid småbranscherna gå ut på att bolagen enligt motionärens åsikt tillfölje prisöverenskommelser hålla samma premier, anses missförhållandet vid brandförsäkringen däremot bestå i att bolagen ha olika premier. Motionären omnämner sålunda, att det för försäkring av lösegendom i Stockholm finnes åtminstone tre olika premiesatser hos olika bolag. Här ligger det alltså i öppen dag, att en fri tävlan pågår mellan anstalter av olika slag, som var och en fungerar efter sin egenart och med sitt klientel. Det står var och en fritt att välja, om han för en lösöreförsäkring å exempelvis kr. 5 000 vill betala kr. 2: 25 i ett bolag eller kr. 1: 50 i ett annat. Vid den storleksordning å premiebeloppen det här är fråga om, är priset endast en av de faktorer, som påverka försäkringstagarnas beslut om, var de skola försäkra. De andra tjänster ett bolag kan göra försäkringstagaren i olika avseenden, dennes önskan att ha att göra med ett visst företag m. m., spela ofta en mer avgörande roll än en besparing per år, som i många fall rör sig om en eller

annan krona. Motionären vill emellertid påpeka, hur överdrivet höga de dyraste bolagens premier äro, och för att illustrera detta nämner han, att skadorna för det bolag, som arbetar med de lägsta premierna, ett år icke uppgingo till mer än 15,8 %. Men brandskadornas storlek växlar synnerligen starkt från år till år. Endast något år tidigare var samma bolags skadeprocent 86 %, och utan att gå alltför långt tillbaka i tiden kan man finna ett år, då skadorna till och med uppgått till 216 %. Därjämte må upplysas, att försäkringsrörelsen hos ifrågavarande bolag, som är rent ömse-sidigt, icke bär sig själv, men att bolaget ändå väl kan tillämpa de låga premierna genom att anlita räntorna på fonder, som ha avsatts under en lång följd av år, då premierna varit rikligare tillmätta än nu.

Utvidgad befogenhet för tillsynsmyndigheten.

Beträffande ökade befogenheter åt tillsynsmyndigheten hänvisas till vad Nämnden härutinnan anfört i avseende på livförsäkringen.

Grunder för sakförsäkringen.

Av de totala premierna för direkt försäkring i Sverige år 1934 utgjorde brandförsäkringspremierna 15,5 %, sjöförsäkringspremierna 6,5 % medan t. ex. ansvarighetsförsäkring endast representerade 1,1 % och inbrottsförsäkring 0,6 % av premierna. Då brandförsäkringen sålunda intager en särställning som den ojämförligt främsta och ekonomiskt betydelsefullaste sakförsäkringsbranschen, synes det naturligt, att kravet på fastställda grunder i första hand skulle avse denna bransch. Vad som i det följande sägs är emellertid i allt väsentligt tillämpligt även på övriga sakförsäkringsgrenar.

Vad då först beträffar den del av premien, som är erforderlig för att täcka skadorna, den s. k. riskpremien, varierar denna starkt, vilket omedelbart faller i ögonen, vare sig man jämför resultaten för olika bolag samma år eller för ett och samma bolag under olika år. De skadesiffror, som anförts för det ovan åsyftade bolaget, kunna tjäna som en illustration. Därtill komma de s. k. konflagrationsriskerna för vilka statistiken icke ger några som helst hållpunkter. Det torde alltså vara uppenbart att fastställande av grunder för riskpremien icke är praktiskt genomförbart.

Vad åter omkostnaderna beträffar, synes liksom också i fråga om riskpremien en första förutsättning för fastställande av grunder vara, att försäkringsföremålen icke äro av allt för mångskiftande art och icke alltför föränderliga. Inom brandförsäkringen förekommer emellertid en rikedom på försäkringsföremål av de mest skiftande slag, som för försäkringsgivaren medföra kostnader av växlande storlek. Försäkringar av civilrisker kunna sålunda medföra sins emellan mycket olika kostnader. En lösöreförsäkring i en stad drager en annan kostnad än försäkring av en lantgård med en mångfald olika försäkringsobjekt. Försäkringen av en industririsk i Norrland medför andra kostnader för t. ex. inspektion än en liknande industririsk i Stockholm. Teknikens fortgående utveckling medför ständiga skiftningar i skärpande eller lindrande riktning av riskmomenten, vilket i sin tur påverkar kostnaderna.

Vidare måste beaktas, att gränsen mellan vad som skall betraktas som skador och kostnader är flytande, och att skador och kostnader kunna vara avhängiga av varandra. Då brandförsäkringsgivarna genom sin tarifferingspolitik, genom inspektioner och genom anslag till det förebyggande brand-

skyddet och till släckningsväsendet ikläda sig kostnader, äro dessa kostnader obestridligen ägnade att nedbringa skadornas antal och storlek. Det är alltså här uppenbarligen ett samhällsintresse som tillgodoses, trots att skademinskningen förutsätter en kostnadsökning. Skador och kostnader gripa så in i varandra, att även vad kostnadspremien beträffar, införandet av fastställda grunder vore irrationellt.

Av det sagda torde framgå, å ena sidan, att det försäkringstekniska problemkomplex motionären här är inne på är så svårbehärskat och utforskat, att rationella grunder för sakförsäkringen icke kunna upprättas och, å andra sidan, att motionären icke visat, att något verkligt behov av sådana grunder föreligger.

Till slut förtjänar påpekas, att en betydelsefull principskillnad föreligger mellan livförsäkring och sakförsäkring, då det gäller frågan om fastställda grunder. Livförsäkringen avslutas som regel för mycket lång tid, och miss-tag i premiesättningen, ävensom då det gäller premiereservavsättningen, skulle därför kunna äventyra bolagets förmåga att infria sina förbindelser. Det övervägande flertalet sakförsäkringar avslutas däremot på relativt kort tid.

Sakkunnigenämnden anser sig med det anförda hava visat, att motionären icke förebragt bärande skäl för sina i motionen framförda yrkanden.

Beträffande detta yttrande hava samtliga i ärendets behandling deltagande 18 ledamöter av Nämnden varit eniga.

Stockholm den 24 mars 1936.

Å Svenska Försäkringsföreningens vägnar

Dess sakkunnigenämnd

P. BERGHOLM.

Ordförande.

S. Hammarskiöld.

Sekreterare.

Till Kungliga Försäkringsinspektionen.

Genom remiss den 22 februari d. å. har Försäkringsfunktionärernas Förbund beretts tillfälle till Kungl. Försäkringsinspektionen inkomma med yttrande i anledning av en inom Andra kammaren av hr Hermansson väckt och till Första lagutskottet hänvisad motion nr 605, angående utsträckning av Försäkringsinspektionens befogenhet, enhetliga lagbestämmelser rörande försäkringsverksamhetens ackvisitörer, och sådan ändring av lagen om försäkringsrörelse, att densamma bättre än hittills kan tillgodose de försäkrades berättigade intressen.

På grund härav får Försäkringsfunktionärernas Förbund i de delar, som beröra dess arbetsområde, anföra följande.

Ett av de svåraste problemen inom livförsäkringsverksamheten är annulla-

tionerna. Denna fråga har sedan årtionden tillbaka uppmärksammats, utan att några väsentliga resultat ha kunnat uppnås. Vid den förra året hållna Nionde Nordiska Livförsäkringskongressen framhölls med skärpa de synnerligen allvarliga missförhållanden, som äro rådande i detta avseende. Att annullationerna *utan* vederlag inom vissa företag äro så stora, att de utgöra en allvarlig skada för hela verksamheten, framgår av följande siffror, vilka hänföra sig till sparursföretagen.

Inom nämnda företag ha under åren 1929—1931 anskaffats och återupplivats försäkringar till ett belopp av kr. 63 569 922, och utgjorde under samma tid annullationerna *utan* vederlag kr. 29 724 964 eller 46 %. Under den följande treårsperioden 1932—1934 uppgingo anskaffningen och återupplivningen till kr. 71 148 448 och annullationerna *utan* vederlag till kr. 58 074 643 eller 81 %.

Sparursverksamhetens totala anskaffning och återupplivning med företagens nuvarande sammansättning och organisationsform utgör kr. 142 022 163. Annullationerna under samma tid utgöra kr. 93 628 445, varför den kvarvarande beståndsökningen utgör kr. 48 393 718.

Härav framgår, att sparursverksamhetens annullationer *utan* vederlag under den senaste treårsperioden starkt ökat, och att beståndsökningen och återupplivningen utgör 34 % av den totala anskaffningen och återupplivningen.

Ovan anförda annullationssiffror visa sålunda med all tydlighet, att ett verkligt behov föreligger inom verksamhetsområdet att fortast möjligt rätta till de missförhållanden, som ha skapat dessa resultat.

Visserligen kan för en del andra företag inom branschen visas på betydligt mycket bättre siffror, när det gäller illegitima annullationer, men är det dock knappast något företag, som icke måste erkänna, att dessa förhållanden hittills icke erhållit någon tillfredsställande lösning.

Av detta får dock ingen föränledas tro, att förlusten på dessa transaktioner endast drabbar allmänheten, som ju dock under tiden erhåller ett visst försäkringsskydd, utan även de ackvisitörer, som anskaffat försäkringarna, då ju dessa vid fall av tidiga annullationer få ringa eller ingen ersättning för utfört arbete.

Med hänsyn till ovan anförda annullationssiffror måste man ställa den frågan: Vad är det, som brister inom verksamheten, och då särskilt i fråga om fältorganisationen?

Till svar härå vilja vi som första punkt anföra och instämma i Försäkringsinspektionens yttrande till 1935 års riksdags fjärde tillfälliga utskott, däri framhålles bl. a. följande: »Enligt Försäkringsinspektionens mening medför denna betydande numerär bestämda olägenheter både för livförsäkringsbolagen, agenterna själva och sist men icke minst för allmänheten. Det torde vara ovedersägligt, att svårigheterna att upprätthålla en hög kvalitet på nyanskaffningen bliva särskilt stora och ofta oöverkomliga, där antalet med varandra konkurrerande ombud är alltför stort.»

Av denna anledning få vi som förbund ställa som ett absolut krav, att företagens ackvisitörsorganisationer skola på ett rationellt sätt organiseras, och är det därvid vår bestämda mening, att en lösning av de nu rådande missförhållandena i fältet endast kan ske genom en avsevärd minskning av antalet ombud, samtidigt som en utökning av en efter befolkningstätheten väl avpassad helt anställd yrkeskår genomföres.

Av följande uppställningar framgår nuvarande sammansättning av ombudskåren.

Livombud.

(Den 30/9 1935)

	Stor förs.	Sparursförs.	Folkförs.	Total
Generalagenter	20	—	—	20
Distriktschefer	54	32	246	332
Inspektörer	455	288	614	1 357
Agenter	25 769	2 229	16 762	44 760
Underagenter	9 444	—	821	10 265
	35 742	2 549	18 440	56 734

Av denna ackvisitörskår utgöras högst 3 % av yrkesfältmän.

Brandtarifföreningens ombud.

Omfattande 27 svenska och 17 utländska företag.

Svenska bolag	6 200
Utländska bolag	1 100
	<u>Total 7 300</u>

Dessa ombud äro fördelade på 520 agenturplatser, och är denna brandorganisation en av de få rationellt ordnade fältorganisationer inom försäkringsverksamheten.

Sakförsäkringsombud.

Då registreringen av dessa ombud ännu icke avslutats, kunna icke några som helst uppgifter angående antalet ombud erhållas. Då branschens företag med av Kungl. Maj:t faställd bolagsordning uppgå till minst 80 st., kan man med bestämdhet påstå, att ombudskåren icke understiger livbolagens. Yrkesfältmännen inom denna bransch är procentuellt betydligt mindre till antalet än inom livbranschen.

I samband med fältorganisationens sammansättning vilja vi anföra följande.

Mycket skulle troligen vinnas, om nuvarande koncernbildningar sammansloge sina ombudsorganisationer i en gemensam organisation, som i största möjliga utsträckning arbetade med yrkesackvisitörer. Detta skulle med säkerhet leda till avsevärt förbättrade förhållanden inom företagens yttre organisation och till verklig nytta för de försäkrade, företagen och de anställda.

Nedanstående tabell utvisar de större koncernbildningarna i branschen, varav man finner, att 45 företag med var sin ombudsorganisation skulle kunna nedbringas till 11 st.

Försäkringskoncernerna.

Premieinkomst under år 1934

	Direkt försäkring	Indirekt försäkring	Fonder och reserver
Skandia	21 454 845	13 868 816	204 445 745
Freja	2 466 913	2 167 466	13 906 432
Nordstjernen	8 290 533	370 472	98 740 267
Norden	1 795 212	878 692	5 293 349
	<u>34 007 503</u>	<u>17 285 446</u>	<u>322 385 793</u>

	Direkt försäkring	Indirekt försäkring	Fonder och reserver
Thule	28 019 247	3 684 625	308 142 069
Norrland	3 099 854	1 635 203	8 745 068
Skandinavien	2 533 353	2 342 272	7 542 396
Victoria/brand	1 620 478	722 334	5 890 470
	35 272 932	8 384 434	330 320 003
Trygg	18 115 324	—	157 042 268
Atlas	—	6 803 040	9 022 112
Fylgia	9 482 522	2 714 184	19 888 234
Valkyrian	324 563	—	1 507 239
	27 922 409	9 517 224	187 459 853
Svea	18 800 860	15 479 650	148 330 983
Nornan	3 084 122	3 358 169	8 494 442
Sv. Veritas	2 205 756	729 865	4 444 150
Sjöassurans	606 996	933 090	3 425 534
	24 697 734	20 500 774	164 715 109
Allm. Liv-Oden	10 700 998	550 932	99 460 547
Hansa	7 257 447	4 475 705	18 581 075
Stella	—	2 473 645	3 648 505
Mälaren	909 885	1 125 376	3 273 212
	18 868 330	8 625 658	124 963 339
Folket	8 012 296	112 804	57 379 998
Samarbete	6 044 335	552 843	18 567 380
Leire	1 266 107	61 271	1 164 566
	15 322 738	726 918	77 111 944
Skåne	10 817 730	4 909 735	83 836 584
Malmö	1 419 455	996 163	5 191 731
Öresund	1 959 738	—	3 092 506
Stockholms Sjöf. A.B.	1 925 275	—	3 453 614
Ägir	1 805 904	—	2 767 712
Aurora	—	1 075 713	1 499 034
Iris	1 226 804	570 277	3 066 132
Victoria/liv	6 551 846	3 286 618	67 219 059
Allians	360 242	—	1 473 057
Vala	—	2 530 610	622 471
	26 066 994	13 369 116	172 221 900
Valand	6 703 389	64 068	51 037 590
Hero	1 027 440	306 307	2 826 526
Skandinaviska Kreatur A.-B.	3 979 396	27 659	2 983 971
Norrlands Hästförs.	41 879	—	3 747
Smittosamma Husdjussjuk-			
domsförs.	55 824	—	485 120
	11 807 928	398 034	57 336 954

	Direkt försäkring	Indirekt försäkring	Fonder och reserver
Balder	7 686 597	303 340	59 118 981
Hermes	623 604	178 941	2 232 352
	8 310 201	482 281	61 351 233
Städernas Allm.	3 595 164	737 555	61 608 602
Svitjod	1 124 229	10 423	7 994 961
Gothia	2 578 690	1 220 877	12 283 419
	7 298 083	1 968 855	81 886 982
Fenix	1 783 513	1 717 254	7 351 277
Heimdall	2 278 716	1 167 617	6 825 694
	4 062 229	2 884 871	14 176 971

Ovanstående koncerners premieintäkt utgör kr. 297 800 692 eller 66 %, och fonder och reserver uppgå till kr. 1 593 930 000 eller 74 % av riksbolagens sammanlagda premieinkomst.

Genom ett sammanförande av dessa koncerners fältorganisationer skulle stora fördelar och mindre omkostnader för företagen erhållas, såsom t. ex. beträffande resekostnaderna.

Vid behandlingen av fältets organisationsförhållanden måste även anställnings- och arbetsvillkoren inom verksamhetsområdet belysas.

Vi ha då först anställningsformerna. För den största gruppen (97 %), som har försäkringsarbetet som bisyssla, gäller i huvudsak att tariffböcker utlämnas till dem, som äro villiga att göra försök med att anskaffa försäkringar, och möjligen följer därvid en yrkesman med vid det första besöket, som göres. Någon som helst utbildning för ombudet, så att denne skall kunna betjäna allmänheten på ett tillfredsställande sätt, har hittills icke förekommit. Följden har också blivit, att försäkringstagaren icke fått den försäkringsform och det försäkringsskydd, han skulle ha behövt, utan har han efter en mycket kort tid upptäckt brister och därmed upphört med sin försäkring till skada för honom själv och företaget.

När det gäller de helt anställda (yrkesmännen), går det i ett flertal företag till på samma sätt vid dessas anställande. Även här saknas rationell utbildning för verksamheten, och vad som är ännu mer märkligt är, att företagen i de flesta fall fordra, att en nyanställd fältman omedelbart skall uppnå samma arbetsresultat i fråga om nyanskaffning som den, som har flera års erfarenhet. Följden därav blir, att under sådana förhållanden tillkomma många försäkringar, som icke ha några utsikter att bli bestående.

I utbildningsfrågan ha även företagens ledningar måst erkänna, att rörelsen behäftas av synnerligen allvarliga brister. Vid den förut återopade livförsäkringskongressen i Stockholm anförde direktör Sprechler följande karakteristiska ord beträffande fältmännens utbildning: »Vi kunna icke längre låta oss nöja med att låta ett ombud efter några få timmars instruktion gå ut med en tariff i fickan och giva sig i kast med en uppgift, som är så svår, som vi veta, att den är. Vi böra icke i fortsättningen låta våra medarbetare vid många tillfällen *övertala, ja, plåga kunderna till att teckna försäkring, i stället för att han skall vara utrustad med sådana kunskaper, att han kan överbevisa.*»

Från förbundets sida har sedan flera år tillbaka riktats starka krav på utbildning inom verksamhetsområdet, och har därvid t. o. m. från vår sida

gjorts erbjudande att anordna en upplysningskurs mot att Svenska Livförsäkringsbolags Direktörsförening skulle ställa föredragshållare till förfogande, varigenom företagens ledningar skulle få garanti för att de upplysningar, som lämnades, skulle bliva fullt objektiva. Framställningen avsågs dock, och har först under senare delen av föregående år en kurs tillkommit, som igångsatts av Svenska Försäkringsföreningen.

Enligt förbundets bestämda uppfattning borde företagen åläggas att på ett fullt tillfredsställande sätt ordna utbildningsfrågan, och kontrollen över att detta i praktiken genomföres tillkommer Försäkringsinspektionen.

Samtidigt med utbildningsfrågan måste arbetsvillkorens nuvarande utformning även beröras, då ju intresset för en noggrann utbildning till yrkesfältman till en hel del måste bero på vilken framtid som kan garanteras inom området.

De nuvarande anställningsformerna äro till alla delar beroende på hur de, som arbeta inom verksamhetsområdet, lyckas med sin anskaffning av nya försäkringar, och äro även i huvudsak alla löneförmåner beroende av resultatet av denna del av arbetet. Någon fastare anställningsform i fältorganisationerna med undantag av organisationschefer har det hittills ej varit möjligt att genomföra.

Av denna anledning har omsättningen bland fältmännen i de flesta företagen varit alltför stor, och säkerligen har detta till betydande del medverkat till de stora illegitima annullationerna och därmed förenade kostnader.

I detta sammanhang vilja vi icke underlåta framhålla vår bestämda uppfattning, att den nu påbörjade rationaliseringen för omkostnadernas nedbringande endast drabbat de lägst avlönade och följaktligen minst bärkraftiga fältmännen.

Från förbundets sida vilja vi även göra gällande, att nuvarande anställningsformer ändras för yrkesfältsmännen, vilka efter godkänd utbildning erhållit anställning, så att de huvudsakligaste löneförmånerna i stället läggas på beståndet och endast en mindre del på nyanskaffningen. Förutsättningarna härvid äro naturligtvis, att de nyanställda erhålla ett tillräckligt stort arbetsområde och försäkringsbestånd.

I motionen har yrkats på en ändring av 242 § i Lagen om Försäkringsrörelse, så att den skulle omfatta alla försäkringsbranscher.

I samband härmed böra de vid lagens tillkomst framförda synpunkterna citeras.

År 1912 anförde Försäkringsinspektionen under rubriken »Kontroll» följande: »Även om dessa bestämmelser torde vara tillräckliga att stävja det värsta ofoget med returprovisioner, behöva de kompletteras med andra. Det är nämligen i allmänhet mycket svårt att i fråga om returprovisionslämnande åstadkomma juridiskt bindande bevisning mot bolaget eller mot agenten. Därtill kommer, att skulle åtal för dylika förseelser komma att oftare anställas, vore detta ägnat att verka menligt på försäkringsväsendet i dess helhet.»

D:r Karl Englund skriver i sitt arbete »Lagstiftning om Tillsyn över Försäkringsväsendet», utgiven i Stockholm 1921, följande: »Litet var torde hava sig bekant, att de missförhållanden, som här avhandlade lagföreskrifter samt den mellan bolagen träffade överenskommelsen riktat sig på att undanröja, på sin tid ägde en icke ringa omfattning. Att i ett slag vinna en radikal ändring till det bättre genom lagstiftnings- och dylika åtgärder var säkerligen mer än man vågade hoppas, och erfarenheten har bekräftat riktigheten av denna förmodan.»

Att här berörda förhållanden med åren ändrats till det bättre inom livförsäkringsrörelsen måste erkännas, men ännu florerar returprovisionssystemet inom området. Inom sakförsäkringsbranschen har det dock varit ännu sämre ställt, och ha därför företagen under föregående år genom en överenskommelse på samma sätt som inom livförsäkringsbranschen försökt ändra förhållandet till det bättre. Vad som dock ännu existerar är, att många stora försäkringstagare själva stå som ombud eller ha några av sina anställda formellt inregistrerade som ombud för att på så sätt tillföra försäkringstagaren returprovision.

Det föreligger enligt vår uppfattning därför ett behov av att, som i motionen yrkas, utsträcka lagens bestämmelser att gälla *samtliga* företag.

När det gäller den överenskommelse, som finns upprättad inom livförsäkringsföretagen av år 1934, bär denna vittne om att fältmännen icke beretts något som helst tillfälle till inflytande vid dess utformande, trots att den skall täcka lagens krav på fältmännen i enlighet med lagens bestämmelser. Synnerligen anmärkningsvärt är, att bolagen ha rätt att *med förhinder* avregistrera ombud, innan en verkställd undersökning bekräftat, att sådan förseelse föreligger, som motiverar en dylik åtgärd. Både i Sverige och övriga kulturstater råder i allmänhet ett motsatt förhållande på lagskipningens område, i det att ett förment brott först utredes och klarlägges, innan dom avkunnas.

Såsom ett ytterligare bevis för ombudens rättslöshet kan nämnas följande bestämmelse: »Har ombud berett eller sökt bereda sig vinning genom anskaffande av försäkring, rörande vilken han insett eller bort inse, att försäkringssökanden saknat vilja eller förmåga att fullgöra försäkringsavtalet, skall ombudet tilldelas skriftlig varning.» Upprepas varningen inom två år, medför detta avstängning från arbete inom området för viss tid.

Tillämpningen av en sådan bestämmelse kan aldrig grundas på ett objektivt bedömande utan har inbjudit och kommer även i fortsättningen att inbjuda till ett godtyckligt förfarande från företagens sida.

I överenskommelsen är även intaget rätt för företagen att i avregistreringsbetyget införa personlig skuld, som uppkommit mellan företaget och den anställde. Verkningarna av en sådan bestämmelse bli, att den, som t. ex. erhållit förskott att användas till organisations- och resekostnader i ackvisitionsarbetet men som på grund av olika omständigheter misslyckas med sitt resultat och därför får sluta sin anställning, i sitt betyg skall ha att dragas med denna prickning, trots att pengarna icke använts för eget behov.

Den enligt överenskommelsen genomförda registreringen av ombuden handhaves enbart av företagen. Enligt förbundets uppfattning bör en så viktig angelägenhet handhavas av en under Försäkringsinspektionen lydande registreringsbyrå, för att icke någon möjlighet skall förefinnas att draga i tvivelsmål dess objektivitet.

I fråga om skiljenämndens sammansättning enligt livbolagens överenskommelse tillfredsställer den fullständigt de anställdas krav på objektivitet, men bör den dock fastställas i enlighet med motionärens yrkande för att giva de anställda en säkerhet, att den i fortsättningen skall få samma sammansättning. Den nuvarande formen har ju tillkommit på frivillighetens väg och sedan godkänts av Kungl. Maj:t.

När det gäller de ömsesidiga företag, som huvudsakligast driva livförsäkring inom arbetar- och jordbrukarklassen, vilja vi endast påpeka sammansättningen av styrelsen för desamma. I ett sådant företag består styrelsen av

1 generaldirektör, 1 advokat, 1 överläkare, 1 envoyé, 1 direktör och 2 fil. doktorer. I ett annat likartat företag består styrelsen av 1 f. d. generaldirektör, 1 f. d. landshövding, 3 försäkringsdirektörer och 1 byråchef. Det kan då ifrågasättas, om dylika sammansättningar ha den verkligt objektivt demokratiska förankringen i försäkringsklientelet, som vore önskvärt och av förhållandena motiverat.

För de inom försäkringsverksamheten arbetande fältmännen är det av största vikt, att allmänhetens förtroende för rörelsen icke rubbas. Av denna anledning uttalar förbundet önskvärdheten av att varje rörelse för sig redovisar sin verksamhet, så att av Försäkringsinspektionens berättelse klart framgår de olika branschernas ekonomiska ställning.

I dagarna ha i Norge tvenne företag, Storebrand och Idun, som sedan 1861 bedrivit sin verksamhet under gemensam förvaltning, funnit med tidens krav förenligt att skilja dessa branscher.

Med vad sålunda anförts får Försäkringsfunktionärernas Förbund instämna i motionärens utredningsyrkande.

Stockholm den 23 mars 1936.

Försäkringsfunktionärernas Förbund.

CLAES CARLSSON.

Till Kungl Försäkringsinspektionen.

Med anledning av Inspektionens skrivelse den 22 sistlidne månad med därvid fogade, av herr Hermansson i riksdagens andra kammare väckt motion nr 605 ang. utsträckning av försäkringsinspektionens befogenhet såsom tillsynsmyndighet över försäkringsverksamheten m. m. får Svenska Livförsäkringsinspektörernas Riksförbund härmed avgiva följande yttrande.

Då förbundet utgör en sammanslutning av Föreningen Svenska Livförsäkringsinspektörer, De Förenades Inspektörsförening, Framtidens Chefs- och Inspektörsförening samt Tryggs Inspektörsförening, vilka föreningars samtliga medlemmar äro sysselsatta inom den del av försäkringsverksamheten, som omfattar livförsäkring, anser sig förbundet icke böra yttra sig över andra delar av motionen än dem, som berör denna verksamhet, och då mera utförligt endast över vad som angår anskaffningsverksamheten, den verksamhetsgren inom vilken medlemmarnas huvudsakliga arbetsuppgift ligger.

Motionären giver i motionen uttryck för den uppfattningen, att livförsäkringsverksamheten, som den hittills bedrivits, icke fyller de krav, allmänheten äger rätt att ställa på en verksamhet av så stor social betydelse, som livförsäkringsverksamheten utgör, samt att den statliga tillsyn, som genom Inspektionen utövas över densamma, icke är tillräckligt effektiv, så som den nu är ordnad, samt att detta haft till följd, att vissa missförhållanden fortfarande förefinnas inom verksamheten.

Beträffande dessa missförhållanden åberopar motionären Inspektionens yttrande över motionen nr 249 i andra kammaren 1935, där Inspektionen säger: »vid bedömandet av bolagens kostnader synes särskilt det sätt, varpå anskaffningsverksamheten är organiserad böra uppmärksammas», varefter

motionären fortsätter: »Det förhållandet, att allttjämt 57 000 personer äro inregistrerade såsom ombud för livförsäkringsbolagen, pekar på allvarliga missförhållanden och är så mycket mera anmärkningsvärt, som lagen om försäkringsrörelse stadgar noggrann prövning och kontroll av de personer, som användas såsom livförsäkringsagenter. De allvarliga bristerna i denna kontroll återspeglas i kvaliteten av nyansskaffade försäkringar.» Motionären anser, att annulationernas stora omfång blivit en följd härav och åberopar beträffande detta och vad, som gjorts för nedbringandet av detsamma, några uttalanden, som fällts i ämnet vid 9:e nordiska livförsäkringskongressen.

Uti Inspektionens ovan citerade yttranden anser sig förbundet böra till fullo instämma.

Förbundet har, alltsedan dess bildande och därförut de olika inspektörsföreningarna, varit av den uppfattningen, att det sätt, varpå anskaffningsverksamheten är organiserad, är behäftad med allvarliga brister och har också haft sin uppmärksamhet riktad därpå, men förbundet har tyvärr ingenting kunnat uträtta för att söka avhjälpa eller minska dem. Även bolagens ledningar hava själva icke sökt dölja, att de ansett att anskaffningsverksamheten icke är utan brister, vilket med all tydlighet framgått av flera uttalanden vid 9:e nordiska livförsäkringskongressen förlidet år.

Förbundet inser till fullo, att det måste möta svårigheter att kunna på en gång effektivt avlägsna de brister, som förefinnas, och vill ej heller förneka, att icke bolagsledningarna sökt taga itu därmed, men kan icke underlåta att i detta sammanhang påpeka, att det skulle ha varit till gagn vid strävandena att avlägsna dessa brister, om bolagsledningarna låtit förbundet taga verksam del i detta arbete.

Vid den förut åberopade livförsäkringskongressen framfördes också denna mening från flera företagsledningars håll.

Den senaste av de överenskommelser, som träffats emellan livförsäkringsbolagen angående anskaffningsverksamheten, innehåller bl. a. bestämmelser om agentbegränsning. Förbundet anser det fullt riktigt, att alla overkommensamma ombud och sådana, som blott sporadiskt förmedla en eller annan försäkring, skola utgallras.

Förbundet anser emellertid icke, att motionärens uppfattning är riktig, då han gör gällande, att orsaken till de avsevärda annulationerna och de därav föranledda kostnaderna skulle vara att söka i det stora antalet inregistrerade ombud. Dessa ombud åtnjuta nämligen ingen fast lön utan endast provision på de försäkringar, de förmedla. Ett utgrenat agentnät torde f. ö. allttjämt komma att bli nödvändigt för verksamhetens rationella bedrivande, framför allt inom folkförsäkringsbolagen med deras krävande arbete för beståndsvården.

Långt viktigare för nedbringandet av annulationerna anser förbundet det vara, att inspektörerna, eller de som i främsta rummet bedriva bolagens anskaffningsverksamhet, vilken verksamhet vid flera tillfällen av ledande män inom livförsäkringsrörelsen betecknats som kanske den viktigaste, givas tryggare anställningsförhållanden inom bolagen än vad för närvarande är fallet, ty i och med att sådana komma till stånd skulle också en betydligt förbättrad anskaffning i kvalitetshänseende kunna åvägbringas.

Beträffande motionärens yrkande om statlig skiljenämnd vill förbundet framhålla, att inom livförsäkringsverksamheten bolagsledningarna genom överenskommelsen av den 1 februari 1934 redan föranstaltat om en opartisk skiljenämnd, som förbundet dock anser bör i lag stadfästas.

Förbundet vill slutligen uttala som sin uppfattning, att en utredning avseende att utröna behovet och lämpligheten av, att lagen om försäkringsrörelse erhåller en sådan ändrad lydelse, att densamma bättre än hittills kan tillgodose de försäkrades berättigade intresse, ej föreligger, enär genom nuvarande lagstiftning fullt betryggande bestämmelser rörande försäkringsbolagens förvaltning redan förefinnas.

Förbundet anser däremot, att en allsidig utredning i syfte att utröna orsaken till de av motionären påpekade missförhållandena rörande annullationerna bör komma till stånd, och uttalar förbundet den förhoppningen, att det, därest en dylik utredning beslutas, blir satt i tillfälle att inkomma med yttrande i denna sak.

Stockholm den 24 mars 1936.

SVENSKA LIVFÖRSÄKRINGSINSPEKTÖRERNAS RIKSFÖRBUND.

Emil Flood.

Filip Tillman.

Till Kungl. Försäkringsinspektionen.

Genom remiss den 22 februari 1936 har Försäkringsinspektionen berett tillfälle åt Sakförsäkringsmännens Riksförbund att senast den 24 mars 1936 inkomma med yttrande över en inom Riksdagen väckt och till Riksdagens första lagutskott hänvisad motion, nr II:605, angående utsträckning av Kungl. Försäkringsinspektionens befogenhet såsom tillsynsmyndighet över försäkringsverksamheten m. m. Med anledning härav får Styrelsen för Sakförsäkringsmännens Riksförbund, vilken det jämlikt Förbundets stadgar tillkommer att å Förbundets vägnar avgiva yttrande i frågor av förevärande slag, härmed vördsamt anföra följande.

Förbundet anser, att för Sakförsäkringsbolagen i Sverige bör tillsättas en skiljenämnd, vilken skall döma i tvister, som kunna uppstå mellan bolagen och vilken även har till uppgift att döma i sådana mål, som röra ackvisitörernas förhållanden, i likhet med den som enligt överenskommelsen den 1 februari 1934 mellan Livförsäkringsbolagen i Sverige utses av Konungen.

I Försäkringsinspektionens yttrande i anledning av motionen nr 249 i Andra kammaren vid föregående Riksdag anföres bl. a. följande rörande Sakförsäkringsbolagens förvaltningskostnader: »... att särskilt inom vissa skadeförsäkringsbranscher icke oväsentliga besparingar kunna göras. Det torde nämligen icke kunna bestridas, att det inom vissa branscher förekommer en improduktiv verksamhet, som bör avlägsnas. Sålunda inträffar det ej sällan, att arbete och kostnader nedläggas på att överföra försäkringar från en försäkringsinrättning till en annan. En dylik nyanskaffning, som icke på något sätt bidrager till att skapa försäkringsskydd, alldenstund sådant skydd redan fanns, föranleder utbetalande av anskaffningsprovisioner, som kräva en betydande del av första årets premie. En dylik överflyttning av försäkringar mellan de olika bolagens försäkringsbestånd medför med nödvändighet omkostnader, som enligt inspektionens uppfattning måste betraktas som i huvudsak obehövliga.» — Till detta ytt-

rande önskar Förbundet göra följande reservation: För de sakförsäkringar, vars risker under försäkringstiden försäljas och byta ägare samt där den nya ägaren icke är juridiskt bunden av den föregående ägarens ingångna försäkringsavtal och överflyttning sker till annan försäkringsinrättning, bör enligt Förbundets mening otvivelaktigt full nyanskaffningsprovision utgå till den medverkande ackvisitören. Vid överflyttning före avtalstidens utgång av försäkringar från ett bolag till ett annat, där försäkrings-tagare och risk i en mening är densamma, bör däremot enligt Förbundets mening nyanskaffningsprovision icke utgå. All övrig anskaffning anser Förbundet utgöra nyanskaffning med ty åtföljande nyanskaffningsprovision till medverkande ackvisitör.

Över de missförhållanden inom sakförsäkringsbranscherna, som å sidan 10 i motionen II: 605 beröras av motionären, eller över Sakförsäkringsbolagens ekonomiska politik, kan Förbundet icke avgiva något yttrande, enär fältmännen Förbundet veterligt aldrig beretts tillfälle taga aktiv del av eller blivit insatta i bolagens inre ekonomiska förvaltning.

Med anledning av den formulering, som motionären givit utkastet till 242 §, vill Förbundet framhålla, att det givetvis och särskilt inom sakförsäkringsbranscherna fordras en ingående kännedom om varje fältmans personliga ackquisitionsegenskaper, vilka endast rättvist kunna bedömas av ledningen inom respektive Sakförsäkringsbolag, där fältsmannen utövar sitt dagliga arbete. Utan att förringa Försäkringsinspektionens rättvisa sakkunskap finner Förbundet för närvarande det önskvärt, att utkastet får en mildare formulering eller i enlighet med följande:

»Försäkringsbolag må icke lämna uppdrag att såsom ombud anskaffa eller förmedla anskaffning av ansökningar om försäkring åt annan än den, som kan anses äga förutsättningar att på ett värdigt och lämpligt sätt utöva sådan verksamhet. Varje ombud, som på dessa grunder blivit av försäkringsbolag antagen, äger rätt att efter Kungl. Försäkringsinspektionens prövning erhålla dess licens för utövande av yrkesmässig ackvisitionsverksamhet.»

På grund av det ovan anförda, finner Styrelsen för Sakförsäkringsmännens Riksförbund det önskvärt, att Riksdagen beslutar i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig utredning inom försäkringsverksamheten i enlighet med motionärens hemställan och för Riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda, därvid och vid alla tillfällen all möjlig hänsyn må tagas till yrkesackvisitörernas krav och berättigade intressen.

Stockholm den 21 mars 1936.

Gösta Adolfsson.

S. O. Hallman.

Åke Landin.

Ragnar Stare.